

ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟ ΔΟΛΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΤΟΣ 13ο ♦ ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 50 ♦ ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1996
ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΑΛΑΡΗ 52 ♦ 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Το βιβλίο του Ν. Υφαντή

«ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ»

Ένα χρέος προς την ιστορία του τόπου μας εκπληρώθηκε που αποτελεί ταυτόχρονα και μια ιερή παρακαταθήκη στις επερχόμενες γενεές. Το δίτομο βιβλίο «Το Δολό στο Πωγωνί» είναι μια πραγματικότητα και αποτελεί κτήμα όλων μας. Πρωτομάστορας του κοπιώδους και χρονοβόρου αυτού εγχειρήματος ο ακάματος εργάτης του πνεύματος, γαμπρός Δολιώτης, Νίκος Υφαντής. Ένας καινούργιος κρίκος ήρθε να προστεθεί στη μακρά συγγραφική πορεία του. Είναι αυτός που σμίγει το αγαπημένο μας Δολό με το παρελθόν του και ό,τι αυτό εδημιούργησε. Μέσα από ένα όγκο στοιχείων που βλέπουν για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας αναζητά τις ρίζες μας και ξαναζωντανεύει γλαφυρά τη ζωή και τη δράση των προγόνων μας και τους δίνει τη βαρύτητα που τους αρμόζει στο ευρύτερο κοινωνικό και

πολιτισμικό περιβάλλον του Πωγωνίου. Ανεπιφύλακτα μπορούμε να πούμε ότι το βιβλίο αυτό είναι το πολύτιμο πετράδι που θα λάμπει μέσα στο ιστορικό και κοινωνικό γίγνεσθαι του χωριού μας. Μας παρασύρει σε ένα μακρύ ταξίδι μέσα στο χρόνο εκεί που οι ιστορικές πηγές σπανίζουν τοποθετώντας χρονικά την άφιξη των πρώτων κατοίκων και της δημιουργίας των πρώτων οικισμών, όπως η παράδοση το θέλει, που στάθηκαν πρόπλασμα του σημερινού χωριού. Ένας μακρύς κατάλογος με γενεαλογικά δένδρα και ονόματα ξεχασμένα ξετυλίγονται από τις σελίδες αυτού του βιβλίου που προσπαθούν να ψηλαφίσουν τις ρίζες της καταγωγής μας. Το βιβλίο αποκτά ιδιαίτερη ενάργεια και αξιοπιστία στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Πλήθος εγγρά-

➔ Συνέχεια στην 7η σελίδα

ΚΟΥΒΕΝΤΟΥΛΕΣ

Ο ΚΟΥΒΑΡΑΣ...

(Μια ακόμη ομορφιά του Δολού)

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Είναι κάτι στιγμές που τα θέλεις όλα: Να δεις, ν' αγγίξεις, να γελάσεις αλλά και να κλάψεις από συγκίνηση. Ή πάλι να πέσεις σε βαθιά σιωπή, τόσο βαθιά που οι κτύποι της καρδιάς σου να σου φαίνονται ξένοι...

Κι άλλες κάτι στιγμές, που να νιώθεις μέσα σου την επιθυμία του αετού, να πετάξεις ψηλά σκίζοντας τον αέρα με τις φτερούγες σου και να ελέγξεις όλη την περιοχή της πανέμορφης αυτής χαράδρας του χωριού μου τον «Κουβαρά» ως την πιο παραμικρή της λεπτομέρεια και τότε νιώθεις την απέραντη γλύκα της που σου προσφέρει. Να φτερουγίσεις κοντά, πολύ κοντά, να πετάς από πέτρα σε πέτρα, από μονοπάτι σε μονοπάτι και από οβίδα σε οβίδα και τα μάτια σου να γεμίζουν απ' το απέραντο πράσινο, και από την απόλυτη καθαρότητα του τοπίου και την ηρεμία που σε κάνει να νιώθεις ρίγος...

Αχ! και νάμουνε ένα μικρό πετραδάκι άσπρο και στρογγυλό μέσα στα γάργαρα νερά του Κουβαρά μου και ν' άντεχα στις αλλαγές και στα περάσματα των αιώνων και να χαιρόμουνε και να τραγουδάγα μαζί σου τις τόσες ομορφιές σου.

Είναι κάτι στιγμές ... Πώς να σου

➔ Συνέχεια στη 3η σελίδα

Με το βιβλίο του Νίκου Υφαντή

ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ

Οι παλαιοί θυμούνται και οι νέοι μαθαίνουν

Είναι κάποιες στιγμές που σημαδεύουν την πορεία ενός ανθρώπου μέσα στη ζωή. Όπως είναι και κάποιες στιγμές, που σημαδεύουν την πορεία ενός χωριού μέσα στο χρόνο.

Τέτοιες στιγμές ζήσαμε όλοι, όσοι είχαμε την τύχη αλλά και τη χαρά να παραβρεθούμε στην παρουσίαση του βιβλίου του εξαιρετικού και πολυγραφότατου φιλόλο-

του Κώστα Δ. Αναστασίου

γου Νίκου Υφαντή «Το Δολό στο Πωγωνί», που έγινε στα Γιάννενα στα γραφεία του συλλόγου Δολιωτών. Μια αναλυτική παρουσίαση που έγινε με μεγάλη συγκίνηση από τον αγαπητό συγχωριανό μας Λάκη Παπαϊωάννου, Αναπλ. Καθηγητή της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Δύο υπερπολυτελέστατοι τόμοι, καρπός της μακρόχρονης αλλά και επίμονης προσπάθειας του συγγραφέα, που καταφέρνουν να περάσουν το Δολό στην αιωνιότητα.

Οι απανταχού Δολιώτες τώρα μπορούν να αισθάνονται περήφανοι. Γιατί η παρουσία της ιστορίας του χωριού τους μέσα στο χρόνο,

η πορεία των προπαπουδών, των προγιαγιάδων, αλλά και των παπ-

στατωμένα και λεπτομερέστατα μέσα στο βιβλίο του Νίκου Υφαντή.

Είναι ένα βιβλίο που ξεφυλλίζοντάς το, οι παλαιοί θυμούνται αλλά και οι νέοι μαθαίνουν.

Οι παλαιοί θυμούνται τις παλιές καλές αλλά και κακές μέρες που

πούδων και των πατέρων τους, έτσι όπως την έζησαν οι ίδιοι και την κληροδότησαν στους μεταγενέστερους, καταγράφεται εμπει-

ρίστη. Και οι νέοι μαθαίνουν. Μαθαίνουν τη μεγάλη τους κληρονομιά, που έχουν υποχρέωση και κα-

➔ Συνέχεια στη 2η σελίδα

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ:

του ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Το γλωσσάριο μου βρίσκεται περίπου στο τέλος του, αφού επί δωδεκάμισι χρόνια γράφεται ανελλιπώς τέσσερις φορές το χρόνο και μέχρι το σημερινό έχουν γραφτεί πάνω από 1250 λέξεις. Ευτυχώς παρήγορο είναι ότι ένας χωριανός μας θα μου δώσει κι αυτός κάτι χειρόγραφο για το γλωσσάριο και τον ευχαριστώ εκ των προτέρων:

● **Μεσοδέζικο:** Ένα πράγμα όχι ξεκαθαρισμένο

● **Μετρέσα:** Γυναίκα που τη συντηρεί μόνιμα ο εραστής

● **Μή μου άπτου:** ο λεπτεπίλεπτος, ο υπερευαίσθητος, ο μυιγγιγχιτος.

● **Μισεύω:** αποδημώ, ξεεντεύομαι

● **Μόστρα:** φάτσα, προσθήκη καταστήματος, βιτρίνα.

● **Μούργος:** Ο σκουρόμαυρος σκύλος, ο αγροίκος, ο βάνουσος.

● **Μπαγάζια:** Οι αποσκευές.

● **Μπαξές:** Ο κήπος, το περιβόλι, (και ο καλός χαρακτήρας του ανθρώπου)

● **Μπαμπέρης:** Ο κουρέας

● **Μπατίρης:** Ο αδέκαρος, ο

χρεοκοπημένος.

● **Μπεζαχτάς:** Πρόχειρο χρηματοκιβώτιο.

● **Μπερντάχι:** Δαρμός. (Βρε Γιάννη θα σου δώσω ένα μπερντάχι για να με θυμάσαι χρόνια!)

● **Μπριγιόλ:** Αρωματισμένο υγρό που βάζαμε στα μαλλιά για να γυαλίζουν.

● **Νάζια:** Προσποίηση, φιλαρέσκεια, καμώματα (τα νάζια που μου κάνουν και τα καμώματα, εγώ θα σου τα βγάλω τα ξεμερώματα! λέει το τραγούδι στο χωριό μου)

● **Νισάφι:** Έλεος, χάρη (αρκετά σε παίδεψα σήμερα, νισάφι)

● **Ντουινιάς:** Ο πολύς κόσμος.

● **Ξεξίπωτος:** Αδιάντροπος, χυδαίος.

● **Ξεμυτίζω:** Εμφανίζομαι, προβάλλω ξαφνικά.

Και τελειώνω με τη λέξη **Σαρμάς:** Είδος φαγητού απολιανισμένα εντόσθια και ρύζι.

Ναρθετε στο Δολό να σας φτιάξουμε να φάτε και μη φοβάστε αυτά που λένε ότι τα εντόσθια βλάπτουν. Γειά σας.

Μερικά χρόνια πριν...

Δολό 1971. Από αριστερά: Γεώργιος Ζωΐδης (Μυλωνάς) ο Παντελής Έξαρχος - Λευκοθέα Ζωΐδη - Γιάννου - Περσεφόνη - Θεόδωρος Κουβαράς

ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ

→ Συνέχεια από την 1η σελίδα

θήκον να τη συνεχίσουν.

Γράφει πολλά ο αγαπητός σ' όλους μας Νίκος. Για την ιστορία, τη φυσιογνωμία και την παράδοση του χωριού, για τους ανθρώπους του, για τις ασχολίες τους, για την κοινωνική, θρησκευτική και φυλλομετρική ζωή τους, ενώ πλούσιο

είναι το φωτογραφικό υλικό που διανέμει τους δύο τόμους.

Σίγουρα σε μια τέτοια συγγραφή υπάρχουν και παραλήψεις.

Για πολλά και για πολλούς. Και κάθε καλοπροαίρετος αναγνώστης θα επεσήμανε αυτές τις παραλήψεις και θα τόνιζε ότι ο συγγραφέας θα μπορούσε να γράψει περισσότερα. Για πολλά και για πολλούς.

Όμως η αρχή έγινε. Ο Νίκος Υφαντής έδωσε το ερέθισμα. Οι νεότεροι χρέος έχουν να οικοδομήσουν πάνω σ' αυτό το βιβλίο. Να συμπληρώσουν την ιστορία.

Και υπάρχουν πολλοί και καλοί πατριώτες με τάλαντο που θα μπορούσαν να είναι οι συνεχιστές.

Είναι βέβαιο ότι ο Ιστορικός του μέλλοντος θα 'χει να πει πολλά γι' αυτή την ιστορία του Δολού.

Οι Δολιώτες όμως σήμερα αυτό που είχαν και έχουν να πουν το παν και το λένε με δάκρυα που αυλακώνουν το πρόσωπό τους ξεφυλλίζοντας αυτό το βιβλίο.

Τόδαμε όλοι στην παρουσίαση αυτού του βιβλίου. Στα δάκρυα που δεν μπόρεσαν να κρύψουν την ώρα της παρουσίασης και του φυλλομετρήματος ο Λάκης Παπαϊωάννου, η Ρίνα Δάλλα, η Λίτσα Βραβορίτου, η Αλεξάνδρα Μποτίνη, η Μαγδαληνή Μπακόλα, η Ελένη Μέξη, ο Γιάννης Μποτίνης, ο Δημήτρης Πότσης, ο Κώστας Μέξης, η Ντίνα Κουτσουμπά, ο Γιώργος Μποτίνης, η Βασιλική Τοπάλη, η Ρεβέκα Μποτίνη, η Αγνή Βραβορίτη, η Νίνα Πότση, η Διώνη Βαδήμα, ο Τάκης ο Τζιόβας, ο Κώστας ο Κωστούλας, ο Θόδωρος Βάσιος, αλλά και ο ίδιος ο συγγραφέας.

Το είδα και γω το βράδυ στο σπίτι, όταν έφερα τα βιβλία κι η μά-

να έσφιγγε στην αγκαλιά της τους δύο τόμους, σαν κάτι το «δικό της» και ξεφυλλίζοντάς τους βούρκωνε παρασύροντάς μας όλους στο σπίτι σε μια βουβή συγκίνηση. Πόσα αλήθεια θυμήθηκε η μάνα εκείνη τη στιγμή; Και πόσα θυμάται καθημερινά, όταν τα φυλλομετράει κρατώντας τα στο προσκεφάλι της σαν ιερό Ευαγγέ-

Σε ειδική εκδήλωση που οργάνωσε το Διοικητικό Συμβούλιο του Πολιτιστικού Συλλόγου Δολού παρουσιάστηκε η έκδοση του Συλλόγου «ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ - ΑΚΡΙΤΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ» που γράφτηκε απ' το Δολιώτη γαμβρό συγγραφέα κ. ΝΙΚΟ ΥΦΑΝΤΗ. Στην εκδήλωση παρέστησαν αρκετοί από τους χωριανούς. Ο πρόεδρος του συλλόγου κ. Δημήτριος Πότσης ανοίγοντας την εκδήλωση αναφέρθηκε στην απόφαση του Συλλόγου να προχωρήσει σ' αυτή την έκδοση ενώ συνεχάρη το συγγραφέα. Οι δύο τόμοι του βιβλίου - επεσήμανε ο πρόεδρος του Συλλόγου - αποτελούν μια σημαντική προσπάθεια του Συλλόγου και μια τεράστια συμβολή για τη νέα γενιά.

«Το βάρος για τον Σύλλογο ήταν μεγάλο. Η ανταπόκριση όμως των χωριανών μας ενθάρρυνε. Ετσι σήμερα παραδίδουμε στην νέα γενιά την ιστορία της περιοχής, των ανθρώπων της, την παράδοσή μας, τα ήθη και τα έθιμά μας». Είπε ακόμη ο κ. Πότσης: Σ' όλους εσάς Δολιώτες και τους υπόλοιπους πατριώτες Πωγωνήσιους, εκ μέρους ολόκληρου του Διοικ. Συμβουλίου του Συλλόγου μας, σας ευχαριστώ πολύ που μας τιμήσατε απόψε και που πάντοτε στέκεστε συμπαραστάτες σ' όλες μας τις εκδηλώσεις.

Με τέτοιους ενθέρμους ανθρώπους το Πωγωνί θα ζήσει αιώνια γιατί το αξίζει.

Μαζευτήκαμε εδώ απόψε για να κάνουμε την παρουσίαση στην ανιδιοτελή προσφορά μελών Δολιωτών εδώ στα Γιάννινα οι οποίοι χωρίς να φειδονται κούπων, ταλαιπωριών αλλά και θυσιών πολλές φορές, καταφέρνουν, θέτοντας πολύτιμες ώρες από τη οικογενειακή τους ζωή, να κάνουν το όνομα του Δολού να ακούγεται παντού.

Αυτό το σύλλογο έχουμε χρέος να στηρίξουμε όλοι μας, όπως κι αν βρίσκεται ο καθένας, τόσο υλικά όσο και ηθικά. Γιατί στηρίζοντας το σύλλογο στηρίζουμε το ίδιο το Δολό.

Το χωριό που, λίγο ή πολύ, έχει σημάδεψει την πορεία του σμένο μέσα στην καρδιά μας.

Κώστας Δ. Αναστασίου

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΜΑΣ

του υπέροχου βιβλίου μας «ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ» σε δύο ογκώδεις τόμους, με συγγραφέα τον εξαίρετο πατριώτη μας κ. ΝΙΚΟΝ ΥΦΑΝΤΗ εις τον οποίον, όλοι μας χρεωστούμε πάρα πολλά για το καλογραμμένο και καλαισθητο στην εμφάνιση, με πάρα πολύ σπάνιο και ενδιαφέρον φωτογραφικό υλικό και υπέροχα ιστορικά κείμενα βιβλίου μας.

Παρακαλώ τον κ. Νίκον Υφαντή να πάρει το λόγο. Σας ευχαριστώ.

Ο κ. Ν. Υφαντής ευχαρίστησε όλους όσους τον βοήθησαν και συνέδραμαν στο έργο του αλλά και στην έκδοση του βιβλίου του. Ιδιαίτερη αναφορά όμως έκανε στον αείμνηστο πεθερό του —Αριστοτέλη Ζωΐδη— για το πολύτιμο υλικό που άφησε για την ιστορία του χωριού μας και το οποίο μετά από μακρόχρονη προσπάθεια το επεξεργάστηκε.

«Προσπάθησα» είπε ο κ. Υφαντής «και πιστεύω ότι το πέτυχα σ' ένα βαθμό με τα κείμενα και το σπάνιο φωτογραφικό υλικό —που πολλές είναι από τις αρχές του αιώνα να ξαναζωντανέψω το παλιό Δολό για να γνωρίσουν οι νέοι μας, και με την ελπίδα να το δούμε πάλι ζωντανό και δημιουργικό».

Στη συνέχεια έλαβε τον λόγο ο κ. Λάκης Παπαϊωάννου, φανερά συγκινημένος, συνεχάρη τον συγγραφέα για την ωραία δουλειά και τη σημασία που έχει το βιβλίο για το χωριό μας και γενικότερα για την περιοχή Πωγωνίου. Τον συγγραφέα επαινεσε επίσης ο δημοσιογράφος-εκδότης «Φωνή του Πωγωνίου» κ. Κώστας Κωστούλας ενώ παρότρυνε όλους τους Πωγωνήσιους να ανταποκριθούν και να διαβάσουν τους δύο τόμους του βιβλίου, αφού γνωρίζοντας την ιστορία μας αγαπάμε περισσότερο τον τόπο μας και τους ανθρώπους της και αγωνιζόμαστε για την επιβίωση και την ανάπτυξη του.

Την εκδήλωση έκλεισε ο κ. Κώστας Αναστασίου που με τη σειρά του συνεχάρη τον συγγραφέα για το αξιόλογο έργο του και εκφράστηκε με επαινετικά λόγια για την δράση του Συλλόγου μας και γενικότερα όλων των Δολιωτών.

Κριτική του βιβλίου από τον Λεων. Κουτσουμπά

«Το Δολό στο Πωγωνί»

Η ιστορία του Πωγωνίου έχει τις ρίζες της στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες. Γι' αυτές τις ρίζες οι νεότεροι Πωγωνήσιοι και φυσικά και οι Δολιώτες θα μάθουν πολλά από το βιβλίο του Νίκου Υφαντή. Έκδοση Εκπολιτιστικού Συλλόγου Δολού «Το Δολό στο Πωγωνί». Το βιβλίο είναι ένας ειλικρινής διάλογος με το παρελθόν που δίνει απάντηση σε μερικά από τα ερωτήματα των ανθρώπων του Δολού και του Πωγωνίου.

Θετικά στοιχεία όπως το όνομα του εκ Χώρας Δολώ Γεωργίου Κυράτσα το 1030 εις το όνομα του χωριού Δολό για να θυμούνται την πρώτη τους πατρίδα οι πρώτοι κάτοικοι του Δολού — αν και είναι πολλές οι λέξεις με ρίζα το Δολό στην Ήπειρο, όπως Δόλοπες, Δολονία, οι οικογένειες που ήρθαν από το Ντόλο της Μακεδονίας και που σήμερα λέγονται Βυθός. Η αλληλογραφία του Αριστ. Ζωΐδη με τον πρόεδρο Βυθού και Πενταλόφου.

Η πανούκλα το 1345 για την οποία μιλάει και ο Μάνθος Μάρης από τις Ρωμιοσέδες.

Η αναγνώριση από το Υπουργείο Γεωργίας ότι το Δολό ανήκει στην κατηγορία των ιμπεριαλιστικών στη σελίδα 272. Οι φωτογραφίες, αδιαφιλοκίνητα τεκμήρια της ζωής του χωριού κατά το χρόνο που καλύπτουν.

Αμφιβάλλω όμως για το χρονικό του Δολού που ανάγεται στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες και αναφέρει τους Πελασγούς, Ελύους κλπ.

Τότε εγένοντο μεγάλες ανακατατάξεις πληθυσμών, πράγμα που δεν μπόρεσε κανείς μέχρι

σήμερα να ελέγξει και να βεβαιώσει σιδηρή. Άλλωστε οι συχνές επιδρομές με αποκορύφωμα τη τουρκική κατοχή έχουν δημιουργήσει ένα μεγάλο ερωτηματικό σε ό,τι αφορά τη γλώσσα των Πωγωνήσιων που μοιάζει περισσότερο με τη γλώσσα της Αττικής παρά με εκείνη της Μακεδονίας. Το δεύτερο μέρος του βιβλίου ασχολείται με τον πολιτισμό των κατοίκων, άσχετο από κάθε πλευρά που αρχίζει από την περιβολή των κατοίκων του Πωγωνίου και τελειώνει με την πνευματική ζωή του χωριού.

Τα ημευτά σχέδια του Φ. Κουβαρά, του Δ. Γ. Ζέρβα, της Ντ. Κουτσουμπά συμπληρώνουν την καλλιτεχνική αυτή έκδοση του Εκπολιτιστικού Συλλόγου μας.

Όμως, εδώ θέλω να επιστημονώ μια σημαντική παράλειψη: Μετά τη λήξη του εμφυλίου το 1950 εγκαταστάθηκαν στο χωριό μας μερικές οικογένειες από την περιοχή Δωδώνης. Με την πάροδο του χρόνου μόνον 2 έμειναν μόνιμα στο χωριό και σήμερα υπάρχει μόνον η οικογένεια Κων. Κωσταρά. Η αλήθεια αφορά την ιστορία και πρέπει να λέγεται.

Ας ευχηθούμε η έκδοση αυτή να μην είναι το κενό άσμα του χωριού μας, γιατί τα θεμέλια πάνω στα οποία χτίστηκε η οικονομική ζωή των χωριών της εποχής εκείνης έχουν διαβρωθεί με συνέπεια εμείς οι απόγονοι των ανθρώπων εκείνων να αναζητούμε στα ξένα μια καλύτερη ζωή χωρίς να μπορούμε να ξαναχτίσουμε αυτά που διαβάσαμε στο βιβλίο του Ν. Υφαντή.

Ο ΚΟΥΒΑΡΑΣ...

→ Συνέχεια από την 1η σελίδα

τα πω όλα πώς να τα νιώσετε όλα αυτά που νιώθω εγώ όταν βρισκόμαι εκεί στο βάθος της χαράδρας. Πρέπει να την επισκεφθείτε και να τη ζήσετε από κοντά για να χωρέσει μέσα σας όλη αυτή η μαγεία η απέραντη η ατελείωτη ομορφιά που δεν 'γεννάει, δεν αλλάζει και που δεν αμφισβητείται με το πέρασμα των χρόνων.

Καταπνέεις τον κόμπο που σου σφίγγει το λαιμό κι αυτός ξαναχρηματίζει πάλι να σε πνίξει...

Κλείνεις για λίγο τα μάτια σου, λες και φοβάσαι πως όταν τ' ανοίξεις αυτή καταπληκτική πουχιά και θεϊκή ομορφιά θα 'χει χαθεί... Μα όχι, η χαράδρα στέκει εκεί, σε κοιτάζει κι εκείνη μέσα απ' τις σπασμένες υδρορροές της, μέσα απ' τους ογκώδεις βράχους που την κρατούν γερά και πάνω τους κρατούν τεράστια πλατάνια κι άλλα δέντρα.

Είναι κάτι στιγμές που νιώθεις να φωνάζεις δυνατά: αφήστε εμάς! Δεν θέλω να πάω πουθενά πια... Και καθώς η

ματιά μου ανάλαφρα και γοητευμένη απολαμβάνει όλη εκείνη τη θέα ν' ατμώνεται μερυστά της, η ψυχή μου γεύεται αχόρταγα την κάθε λεπτομέρεια του τοπίου της χαράδρας, αλλά και ολόκληρης της φύσης του χωριού.

Ανηφορίζοντας για το χωριό σκέπτομαι: Πόσο τυχεροί είναι οι χωριανοί που ζουν σ' αυτόν τον πανέμορφο τόπο και απολαμβάνουν καθημερινά την ωραιότητα της φύσης και

την ηρεμία της ψυχής τους.

Πόσοι όμως από μας μπαίνουνε στην ουσία της φυσικής ζωής, αφήνοντας μακριά, όχι μόνο τις πόλεις που ζούμε, αλλά και τις μεμψιμοιρίες, την κακομοιριά τις γκρίνιες και τα αιώνια παράπονα για πράγματα όχι σοβαρά και σπουδαία, αλλά για μικρά που τα μεγαλοποιούμε και κρίνουμε και καταχθύνουμε τους πάντες και τα πάντα αντί να δοξάζουμε το Θεό για κάθε λεπτό που μας χαρίζει την υγεία και τη χαρά για να απολαμβάνουμε καθημερινά τις αμέτρητες ομορφιές που έχει ο τόπος μας.

Το φετινό πανηγύρι

Κάποτε ήταν το πιο σημαντικό γεγονός του χρόνου για το χωριό. Οι ετοιμασίες άρχιζαν μέρες πριν και εμείς μικρά παιδιά το περιμέναμε με ανυπομονησία. Καθαρίζαμε το χοροστάσι, την αυλή του σχολείου, την πλατεία, ασπρίζαμε τους τοίχους.

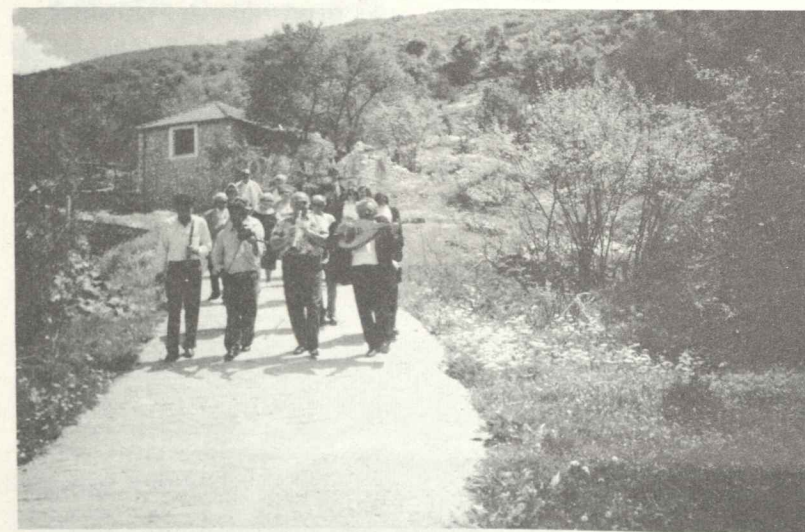
Όλα έπρεπε να ήταν έτοιμα για το πανηγύρι. Το γλέντι κρατούσε δυο μέρες, «γέμιζε η καστανιά» από τους χορευτές, ερχόταν ξένοι, κοινοχωριανοί, συγγενείς...

Τώρα τα πράγματα έχουν αλλάξει, σε πείσμα όμως της εγκατάλειψής και της παρακμής όλων των χωριών της επαρχίας μας, το Δολό συνεχίζει να πανηγυρίζει την ίδια μέρα που βρήκαμε από τους παππούδες μας. Στις 9 Μαΐου, του Αγίου Χριστοφόρου. Μακριά και εγώ πλέον από το χωριό, θες από συνήθεια, θες από χρέος, ξεκίνησα από τα Γιάννενα να πάω για μια ακόμη χρονιά στο πανηγύρι. Μόλις και η φύση είναι στις δόξες της. Τα πάντα ανθίζουν κατα-

Στην επιστροφή μας περίμεναν τα όργανα στο σπίτι του Φούκη. Μόλις συγκεντρώθηκαν οι προσκυνητές άρχισε το κλαρίνο. Πρώτος σκοπός μοιρολόι. Άλλο παράξενο διότι το με τους Πωγωνήσιους, θα πει όποιος δεν ξέρει, να ξεκινάνε τις χαρές με μοιρολόι, με θρήνο. Αλλάω-

όλα τα τραγούδια μας αφήνουν μια γεύση μελαγχολίας και πίκρας, ακόμη και όταν οι στίχοι έχουν νόημα χαρούμενο. Ο σκοπός πάντα παραπονιμένος και μελαγχολικός. Άνθρωποι που πόνεσαν πολύ έπλυσαν τα τραγούδια μας και αυτόν τον πόνο, είτε το θέλουμε, είτε όχι, τον κουβαλάμε μέσα μας και εμείς. Αυτός ο πόνος των προγόνων αναδύεται μέσα μας με τα τραγούδια μας τα παραπονιμένα, φουσκώνει και γίνεται δάκρυ, ρίγος, χορός. Ο κυρ Σπύρος (Ζιάγκος) λέει:

«Όταν χορεύεις και φωνάζεις «ώπα» και «ω» είναι σα να βγαίνει ένα βάρος από μέσα σου, βρε παιδιά μου». Έτσι είναι. Τότε δε γο-

πρασινά, λουλουδιά, αβρόνια, ήχοι και μυρωδιές που χαϊδεύουν τις αισθήσεις και αγαλλιάζουν την ψυχή. Όποιος δεν έχει δει το χωριό χιονισμένο το χειμώνα και ανθισμένο το Μάη δεν έχει δει τίποτα. Η ομορφιά στην απόλυτη της μορφή.

Εκκίνησαμε λοιπόν το πρωί να πάμε στον Άγιο Χριστόφορο. Η ανάβαση κουραστική (ξέμαθαμε κιόλας από περπάτημα) όμως η διαδρομή και η ομορφιά της φύσης σε αποζημιώνει. Εδώ θα πρέπει να αναφερθώ στη γιαγιά Κωσταντού που όπως κάθε χρόνο ανέβηκε πεζή στον Άγιο, αφήνοντας μάλιστα πίσω πολλούς νεώτε-
ρους.

Αρκετοί ήταν οι προσκυνητές που με κατά-
νυξη παρακολούθησαν τη λειτουργία που τελέ-
σε ο παπα-Βασίλης.

Ακης

«Το Δολό στο Πωγώνι»

N. Θ. Υφαντή

Τα τελευταία χρόνια γίνεται πολύς λόγος για την παράδοση. Φαίνεται να έχουν ευαισθητοποιηθεί διάφοροι φορείς, αρμόδιες υπηρεσίες αλλά και μεμονωμένες ομάδες και άτομα, που ίσως είναι και τα μόνα που καταφέρνουν να δώσουν συγκεκριμένα δείγματα αυτής της διαδραστικής της διάσωσης της παράδοσης.

Στην τελευταία κατηγορία ανήκουμε κι εμείς οι Δολιώτες, που δεκαετίες τώρα θέλουμε να πιστεύουμε —και καμαρώνουμε γι' αυτό— ότι κατορθώσαμε να διατηρήσουμε τη φυσιογνωμία του χωριού μας, του ιστορικού Δολού.

Γι' αυτό το λόγο, είναι ξεχωριστή χαρά και τιμή για μας η έκδοση του δώδεμου έργου «Το Δολό στο Πωγώνι», του Νίκου Υφαντή, όπου καταγράφεται η ιστορία, τα ήθη, τα έθιμα, οι παραδόσεις του Δολού μέχρι το 1940. Είναι καθοριστική η συμβολή του έργου αυτού στην προσπάθεια των Δολιωτών να κάνουν αθάνατο το χωριό τους στο πέρασμα του χρόνου έχοντας γραπτά τεκμήρια της ιστορίας τους και του παρελθόντος γενικότερα.

Διαβάζοντας το βιβλίο του Ν. Υφαντή, θυμήθηκα με ιδιαίτερη συγκίνηση τα παιδικά μου χρόνια, τότε που περνούσα τα καλοκαίρια μου στο χωριό, παρέα με τη γιαγιά Ευδοκία. Τότε που άκουγα ατέλειωτες ιστορίες από το στόμα του θείου μου του Τέλη Ζωΐδη για πρόσωπα και γεγονότα περασμένων εποχών. Τέτοιες ιστορίες σαν αυτές που περιλαμβάνει στο βιβλίο του ο Ν. Υφαντής. Γιατί ο θείος Τέλης, δάσκαλος για χρόνια στα χωριά του Πωγωνίου, δεν αρκέστηκε στο διδασκαλικό του έργο. Έχοντας, απ' ό,τι φαίνεται, κατανοήσει ο ίδιος την αξία της παράδοσης για κάθε λαό αλλά και για κάθε μικρό τόπο, όπως είναι το χωριό μας, γέμισε το χρόνο του συλλέγοντας διάφορα στοιχεία ανατρέχοντας σε πολύ παλιότερες εποχές.

Απ' αυτή την άποψη, χωριστάμε ευγνωμοσύνη στον αιώνιοστο Αριστοτέλη Ζωΐδη, όπως και στο Νίκο τον Υφαντή, που ανταποκρίθηκε ετάξια στην ανάγκη αξιοποίησης όλου αυτού του πολύτιμου υλικού, ξεπερνώντας τις κάθε είδους δυσκολίες που συνεπάγεται η έρευνα χειρογράφων, τα οποία χρειάζονται αποκρυπτογράφηση σε πολλές περιπτώσεις.

Για μας το κέρδος είναι φανερό. Η ιστορία του Δολού διασώθηκε. Αυτόματα όμως γεννιέται και μια άλλη ανάγκη. Κάποιος τολμήσας που θα συνειδητοποιήσει το χρέος της γενιάς και θα αφηγήσει τις μικρότητες που ίσως συναντήσει στη διαδρομή θα αναλάβει κάποια στιγμή τη συνέχιση αυτής της αξιέπαινης προσπάθειας. Και μες οι άλλοι, πάντα συμπαράστατες του. Γιατί είπαμε και στην αρχή. Είμαστε λίγοι, το χωριό μας είναι μικρό, αλλά μεγάλο το αίσθημα ευθύνης —θέλω να καυχόμαστε— που διακρίνει εμάς τους Δολιώτες αιώνες τώρα.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΕΣΗΣ

Αντί κριτικής

«Το Δολό στο Πωγώνι»

Βιβλίο (δυο τόμοι) του Ν. Υφαντή

Ένας φίλος μου καλός, Γιάννης Μποντίνης τόνισέ μου, με χέρι δυο απ' μόζουτες γεμάτες κι αζέριο το κρασί τους. Τη μια την ήπια στην υγεία του, την άλλη στην υγεία των χωριανών του. Η μέθη δεν ήταν ζάλη στο κεφάλι μου, ήταν το γλέντι της καρδιάς μου. Στ' αλώνι π' άνοιξε τριανός χορός με τράχησαν παρμαζικί και ανθούχοι. Δεν ήμουν άμαθος πολύ, βρήκα τα πατήματά τους. Άγρια αγάλια έβαντα και το τραγούδι τους δικό μου. Στον Πωγωνίο το σκοπό, γινότανε μου γίνεται όλος ο κόσμος. Και να μπροστά μου ένας ουρανός ζωηράμετα, παλιά ζωή με την καινούρια ανάμειξη. Σίμωσαν στ' αλώνι τον χορό και τις Εκκλησιές οι τάφοι.

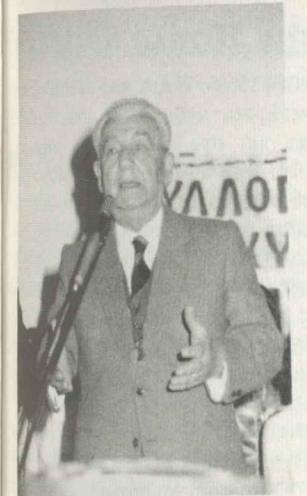
Σεϊτέα και το ψηλό καμπαριό και χρένει σα μάνη η καμπαρίνα: Είναι χορός γι' αυτούς που ζουν, είναι ανάπαυση για όσους φρίγαν, ανάσα για τον τόπο που οι νιοι να πλάνονται απ' τις ρίζες τους... Να ζούνε το παρόν τους για να 'χουνε παιδιά στο μέλλον που τους ανήκει.

Χαρά σε σας Δολιώτες, χαρά και στα παιδιά σας. Πήρα απ' τη δική σας χαρά, την έκανα γράφη μου.

Χρ. Γ. Καββαγιάννης
Ο φίλος μου

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΜΙΜΗΣΗ

Μετά τη σημαντική προσφορά των χωριανών Χριστόφορου Ράπτη και Ιωάννη Λιόλιου, για την οικονομική ανακούφιση του συλλόγου στο αναμάρταχο φορτίο της έκδοσης του βιβλίου μας «ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩ-

ΓΩΝΙ», ήρθε να προσθέσει μια βαθιά οικονομική ανάσα αλλά και ηθική συμπαράσταση ο γαμπρός μας Μανώλης Παπαναστασίου.

Η χειρονομία του αυτή επιβεβαιώνει κατά τρόπο αναμφισβήτητο τον ηθικό δεσμό του δωρητή με την ιδιαίτερη πατρίδα της αιώνιας της συζύγου και χωριανής μας Αφροδίτης και τον τιμά ιδιαίτερα. Σε ανάλογες περιπτώσεις, κατά το παρελθόν, τόσο οι ξενητεμένοι Δολιώτες, όσο και οι του εσωτερικού αλλά και οι γαμπροί πάντα έδιναν το παρόν και προσέφεραν αρωγού.

Η τελευταία αθρόα οικονομική συμμετοχή των χωριανών, μας δίνει κουράγιο και δύναμη να συνεχίσουμε τον αγώνα μας από τις επάλξεις της πολιτιστικής και πνευματικής κληρονομιάς του τόπου μας. Ένα θερμό ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μας, σε όλους εσάς που με τη μικρή ή μεγάλη προσφορά σας βοηθάτε το έργο μας.

Ευχόμαστε το παράδειγμα σας να βρει και άλλους μιμητές.

Τότε μόνο θα μπορούσαμε να λέμε πως είμαστε άξιοι συνεχιστές της ιστορίας του τόπου μας.

ΤΟ ΔΟΛΟ ΚΑΛΗΠΙΖΕΤΑΙ

Τα παιδιά του Λευτέρη Παπαϊωάννου μη μπορώντας άλλο να βλέπουν το σπίτι τους (πρώην Μπάκου-λη) ερειπωμένο, πήραν την απόφαση να το ανακατασκευάσουν.

Και πράγματι από το φθινόπωρο άρχισαν τις εργασίες. Σταμάτησαν το χειμώνα και τώρα βαδίζουν προς τη σκεπή. Έτσι αρχίζει σιγά σιγά να αλλάζει και η εικόνα αυτής της γειτονιάς και να ανασταίνεται το παλιό αρχοντικό.

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια και στα τρία αδέρφια. Δείχνουν με αυτή τους την πράξη πως δεν έχασαν το χωριό που μεγάλωσαν, τους ανθρώπους που τόσο αγάπησαν και αγαπώνται.

Εμείς τους θεωρούμε χω-

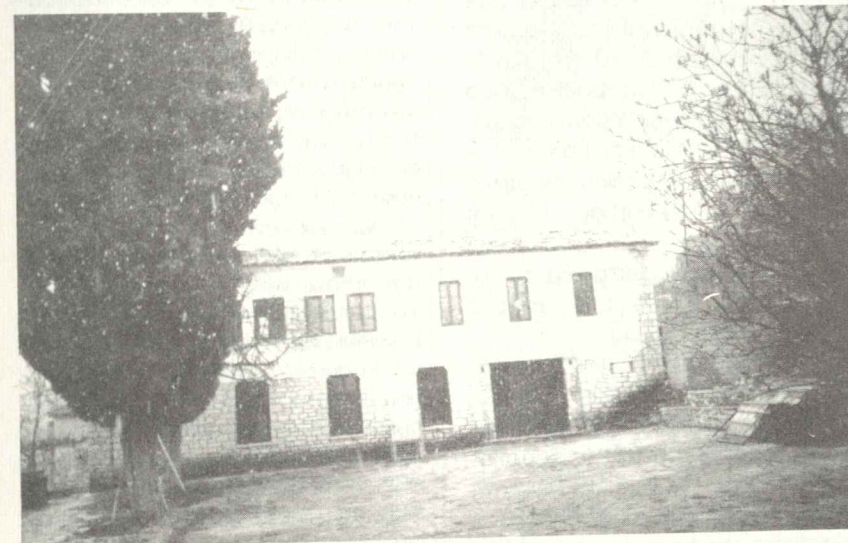
Σκέψεις - Σχόλια

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΔΟΛΟ-ΔΟΛΙΩΤΗ

ριανούς μας και δικούς μας ανθρώπους και ευχόμαστε σύντομα να το αποπερατώσουν.

ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΛΟΓΟ

Τελείωσε και τις τελευταίες του εργασίες στο σχολείο, ο Πρόεδρος

μας και τώρα έχουμε να καμαρώνουμε ένα πραγματικό στολίδι. Με καινούριες πόρτες και παράθυρα, καθαρισμένο, με πλακωστράμενη την κάτω αίθουσα και περισσότερη ευρύχωρη από πρώτα, μπορεί τώρα άνετα να εξυπηρετήσει μια χειμωνιάτικη εκδήλωση. Η επισκευή της στέγης εξασφάλισε την υγρασία που κατέστρεφε την άνω μεγάλη αίθουσα που σήμερα άλλαξε κι αυτή. Τοποθετήθηκε ένα μεγάλο τζάκι που ίσως αργότερα κατάλληλα επιπλωμένη να γίνει ένα χειμωνιάτικο ζεστό στέκι. Καλά όλα αυτά, αλλά ποιος θα τα απολαύσει; Εκεί είναι το πρόβλημα.

Η ερημιά και εγκατάλειψη που των πυλών. Τίποτε πλέον δεν μας σώζει.

Η φετινή χρονιά νομίζω είναι η πιο απογοητευτική των τελευταίων ετών. Και σαν να μην έφταναν αυτά ήρθε και πάλι στο προσκήνιο ο % Μούστος με το περιστόλιό του.

«Περάσαμε ένα ήσυχο χειμώνα και τώρα έρχεστε ορεξάτοι, καταπιεσμένοι από το στρες, των μεγαλουπόλεων και χωρίς να μας ρωτήσετε, φτιάχνετε ότι σας αρέσει».

Δικαιολογημένη η αγανάκτηση των μόνιμων κατοίκων. Αυτοί δικαιούνται να έχουν τον πρώτο λόγο. Χάριν σ' αυτούς βρισκόμαστε και μες το φως, το νερό, τη συγκοινωνία, τα σπάρτα μας όρθια. Ας τους σεβαστούμε. Ας τους αφήσουμε στην ηρεμία τους, δεν είναι δίκαιο να τους δημιουργούμε προβλήματα.

Ας τους αναγνωρίσουμε το δικαίωμα να έχουν τον ΠΡΩΤΟ ΛΟΓΟ.

ΚΑΛΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Μετά τον Παντέλη Παπά με την Ελευθερία και την Παρασκευή Στράτου έφτασαν και οι υπόλοιποι συνταξιούχοι-παραθεριστές όπως ο Κώστας Λιοντόπουλος με τη Βάσω και τη Μαργάλα, ο Φόρη Μα-

γαρίτης με τη Φτύχη, ο Λευτέρη Μούστος με την Κράτω, ο Χριστόφορος Μούστος με τη Χριστίνα, ο Χριστόφορος Γιάνναρος με τη Γόννη, η Ευτυχία Καλαργιά, ο Λευτέρης Κουβαράς με τη Μαρία και ελπίζουμε να ακολουθήσουν κι άλλοι. Παραλείπουμε να αναφέρουμε το Γιάννη Φωτόπουλο με τη Μάρω γιατί με τον τόσο συχνό θυμό που επισκέπτονται το χωριό, είναι σαν να μένουν μόνιμα σ' αυτό.

Σ' όλους αυτούς κι όσους θα έλθουν ακόμη, ευχόμαστε να περάσουν ένα πολύ ευχάριστο καλοκαίρι.

Πόσο όμως ευχάριστο να είναι το φετινό καλοκαίρι αφού ο μοναδικός τόπος αντάμωσης, το καφενείο μας είναι μανταλωμένο; Και όπως πάνε τα πράγματα, ούτε και πρόκειται να βρεθεί άνθρωπος να το δουλέψει!

Ας φροντίσουμε όλοι να βρεθεί μια λύση. Το πρόβλημα αγγίζει όλους μας.

Το Πωγωνήσιο γλωσσικό ιδίωμα και οι ρίζες του

Από την εκδήλωση του Κ. Κωστούλα Με πρωτοβουλία της Δ'νσης της Εφημερίδας «Φωνής του Πωγωνίου» πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών στα Γιάννενα ενδιαφέρουσα εκδήλωση με ομιλητή τον % Θρ. Μπέλλα, καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με θέμα «Πωγωνήσιο γλωσσικό ιδίωμα και οι ρίζες του».

Ο καθηγητής γέννημα και θρόημα Τσαρσπλιανιώτης, γνώστης από «πρώτο χέρι» της Πωγωνήσιας δια-

λέκτου, με όλους τους ιδιωματισμούς της, δικαιολόγησε και ερμήνευσε την προέλευση πάρα πολλών λέξεων, αποδεικνύοντας την γνήσια Δωρική καταγωγή τους.

Η περιοχή του Πωγωνίου τόνισε, μιλάει ένα πιο καθαρό ελληνισμένο γλωσσικό ιδίωμα, ξεπερνώντας και αυτή την Ηπειρωτική γλώσσα, που θεωρείται κατεξοχήν καλή ελληνική γλώσσα. Μας φανέρωσε τους πολύτιμους γλωσσικούς θησαυρούς της επαρχίας μας, παράλληλα με τους άλλους αξιόλογους θησαυρούς των ανασκαφών στις «Νεκρές Πολιτείες».

Με επιστημονική μεθοδολογία απέδειξε πως πολλές λέξεις που μέχρι σήμερα πιστεύαμε ότι έλκουν την καταγωγή τους από ξένες χώρες και φυλές (Σλάβικη, Τούρκικη κλπ.) έχουν γνήσια ελληνική ρίζα.

Μας κατέληξε με την επιστημονική του έρευνα και γνώση καθώς και με την απλότητα του λόγου του. Μας έδωσε πολλά και μας προβληματίσε. Τον ευχαριστούμε πολύ και ευχόμεθα, κάποτε, όλη αυτή η εμπειρία και γνώση να δει το φως της δημοσιότητας.

Τέλος ευχαριστούμε τον % Κ. Κωστούλα για την εύστοχη επιλογή του ομιλητή και του θέματος. Περιμένουμε και συνέχεια.

Με μια μικρή οικονομική ενίσχυση του συλλόγου, για την αγορά ελαχίστων «πρώτων υλών» ώστε να λειτουργήσει, έστω και υποτυπωδώς, το καφενείο τις ημέρες του Πάσχα αλλά με πολύ μεγάλη όρεξη και ενδιαφέρον από τον Άη Φωτόπουλο αυτό έγινε πραγματικότητα. Έγινε λοιπόν και καφετζής ο Άκης αυτές τις μέρες και μας έδωσε τη δυνατότητα να ανταμώσουμε όλοι οι χωριανοί. Αξιέται η πρωτοβουλία και η προσπάθειά του που βρήκε μιμητή την ημέρα του πανηγυριού το Φόρη Κωστόρα που κι αυτός με το επιτέλετο του εξυπηρετήσε και με το προπάντι τους επισκέπτες. Έτσι κατεβαίνοντας από τον Άγιο Χριστόφορο βρήκαμε πλοίοιους μεζέδες και πολλά κεράσματα από τους Χριστοφόρους (Στόλη Μαργαρίτη, Κωσταντά Μποντίνη, Τζόβα). Ως εδώ πολύ καλά. Ως τότε όμως θα βρίσκονταν Άκηδες και Χριστοφόρους. Τώρα χρειάζεται κάποια μονιμή λύση.

Στο συνεργάτη μας Σπύρο Παγώνη

Στον αγαπητό μας συνεργάτη και σεβαστό μας δάσκαλο Σπύρο Παγώνη, εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια για τη βοήθειά του στο διαγωνισμό τοπωνυμίων των χωριών του Πωγωνίου.

Ο αγαπητός Σπύρος μας δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουμε από κοντά όλα τα τοπωνύμια του χωριού μας, με την προσφορά της εργασίας αυτής στο σύλλογο για δημοσίευση. Τον ευχαριστούμε πολύ και ευχόμαστε πάντα επιτυχίες.

Προς
Το Διοικητικόν Συμβούλιον
του Εκπολιτιστικού Συλλόγου
Δολού Πωγωνίου

Εις Ιωάννινα

Αγαπητοί χωριανοί:
Έλαβα την από 21-5-96 επιστολήν σας και το δίτομο έργο, «Το Δολό στο Πωγώνι», συγγραφής του αξιοτίμου κ. Νίκου Υφαντή και εκδόσεως δικής σας. Θεωρώ υποχρέωσίν μου, πρώτον να σας ευχαριστήσω για την ευγενική χειρονομία σας να μου το στείλετε και δεύτερον να συγχαρώ για την αρτιότητα, πληρότητα, τελειότητα και γενικά την εξαισία εμφάνιση του έργου αυτού. Η δομή του παρουσιάζει έναν συγγραφέα και ένα πνευματικό Επιτελείο του Συλλόγου σας, που έχουν συνδέσει το όνομά των με το Δολό και που κατόρθωσαν οι «όπου γης Δολιώτες» να νιώσουν, αναμφισβήτητα, βαθιά αγάπη για το χωριό τους και πατριωτική περηφάνεια.

Το έργο σας είναι άφθαστο, άφθαρτο και μοιάζει σαν ένα μεγαλοπρεπές οικοδόμημα ομορφιάς, γραμμένο με τόσο μεγάλη λογοτεχνική δύναμη, ώστε να ελκύει προς το Δολό την ψυχή του αναγνώστη.

Το πνευματικό αυτό απόκτημα για τη βιβλιοθήκη του κάθε Δολιώτη είναι, μπορώ να πω μετά βεβαιότητας, βιβλίο με απήχηση, όχι μονάχα προς τους Δολιώτες αναγνώστες, αλλά και προς το πανελλήνιο αναγνωστικό κοινό.

Κάποιος συγγραφέας, σημειώνει κάποιος, «Γνωρίζω την Ελλάδα, ίν' αγαπήσω την πατρίδα ημών». Φρονώ, πως αυτό το νόημα μας χαρίσατε με το δίτομο έργο «Το Δολό στο Πωγώνι», που κρατά τώρα στα χέρια του κάθε Δολιώτη αναγνώστης.

Και σκέπτομαι, για να γράψει κανείς και να προσφέρει στους άλλους μια τόσο αξιόλογη και τέλεια πνευματική εργασία, θα πρέπει να έχει βάλει πρώτα στην άκρη την προσωπική του ζωή, την άνεση και ψυχαγωγία του, να έχει θυσιάσει ένα κομμάτι από τον εαυτό του, για να παρουσιάσει στους αναγνώστες την αγάπη και το ενδιαφέρον, που πρέπει να έχουν για το χωριό τους, μια αγάπη κι ένα ενδιαφέρον, που πρώτοι εσείς, συγγραφείς και εκδότες έχετε νιώσει από παιδιά και συνεχίζετε να εκδηλώνετε για το Δολό, ώστε τούτο να ξεχωρίζει για την πνευματική ανάπτυξη των παιδιών του, από άλλους γειτονικούς τόπους. Είστε όλοι σας άξιοι συγγραφήτων και επαίνων.

Εύχομαι ο Θεός να φωτίζει και να δίνει τη Χάρη Του σε όλους σας και σε άλλους πνευματικούς ανθρώπους, ώστε κι αυτοί να πα-

ρουσιάζουν έργα, για την αϊγή του Δολού.

Με εκτίμησιν και πατριωτικούς
χαιρετισμούς
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Άγιος Δημήτριος,
Άρτα 10-6-96

Ο δραστήριος και γνωστός στο Πωγώνι μας, Εκπολιτιστικός Σύλλογος του Δολού Πωγωνίου, εξέδωσε βιβλίο με τίτλο «Το Δολό στο Πωγώνι», «Ακριτικός Ελληνισμός» σε δύο τόμους, σε μια πολύ ωραία εμφάνιση, καλογραμμένο και καλοτυπωμένο με πάρα πολλές φωτογραφίες του παλιού καλού καιρού αλλά και τωρινές.

Ο αναγνώστης μεταφέρεται σ' άλλες εποχές, από τότε που υπήρξε το χωριό μέχρι σήμερα.

Στο βιβλίο γίνεται μια προσπάθεια ανασύνθεσης, με τα κείμενα και τις φωτογραφίες της ζωής του χωριού από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας μέχρι σήμερα και δίνονται ερεθίσματα σε νέους ερευνητές και μελετητές να εγκύψουν μ' αγάπη και να βαθύνουν την τοπική μας ιστορία — όχι μόνον του Δολού — αλλά και της ευρύτερης περιοχής του Πωγωνίου.

Ο συγγραφέας του πονήματος αυτού είναι εσώγαμπρος του Δολού, ο αγαπητός φίλος Νίκος Υφαντής, γνωστός στον εκπαιδευτικό κόσμο και απ' άλλες εκδόσεις του και δημοσιεύσεις, αλλά και γνωστός ακόμη για τη κοινωνική και πολιτιστική του δραστηριότητα.

Ο συγγραφέας με πολύχρονη προσπάθεια, με μεγάλο κόπο και μεράκι συγκέντρωσε όλο αυτό το υλικό, το ταξινόμησε κατά χρονολογική σειρά κατά κεφάλαια με σημειώσεις και υποσημειώσεις, και μας παρουσιάζει με γλαφυρό τρόπο τη ζωή του χωριού, τα ήθη και έθιμα, τις παραδόσεις, τα επαγγέλματα, τις δραστηριότητες, τις φάρες του χωριού, τις πνευματικές φυσιογνωμίες κλπ. στο χρόνο και στο χώρο.

Διαβάζοντάς το κανείς, ζει τα περασμένα και προβληματίζεται για τα παρόντα και τα μέλλοντα. Θερμά συγχαρητήρια στον Εκπολιτιστικό Σύλλογο του Δολού που ανέλαβε το οικονομικό βάρος της έκδοσης και συγχαρητήρια στον κ. Νίκο Υφαντή που τόσο γλαφυρά και ωραία μας τα γράφει.

Εύχομαι όλοι οι Δολιώτες και οι Πωγωνήσιοι ν' αγοράσουν και να διαβάσουν αυτό το βιβλίο, για τις ρίζες μας κι όλες οι βιβλιοθήκες να συμπληρωθούν μ' αυτό. Τέλος κι άλλοι Σύλλογοι να παραδειγματι-

στούν απ' αυτή τη δραστηριότητα κι άλλοι συγγραφείς ν' αποπειρα-

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

του Μιχάλη Κολυβάκη

Η έκδοση απ' τον πολιτισμικό σύλλογο του Δολού δύο τόμων του βιβλίου του Νίκου Υφαντή «Το Δολό στο Πωγώνι» κάνει τον καθένα που αγαπά αυτόν τον τόπο περήφανο και προσκαλεί όλους τους παρμεφρείς φορείς του Νομού μας να προσανατολίσουν τα βήματά τους σε πιο στέρεους τομείς κι έχει ο καθένας απ' την πλευρά του να επιτελέσει σημαντικό έργο και περσεύει η θέληση και προσπάθεια.

Μερικά στοιχεία του βιβλίου τούτου τη δεκαετία του εξήντα μας είχε ανακινώσει ο δάσκαλός μας Τέλης Ζωίδης στο Δημοτικό Σχολείο Πωγωνιανής —σε καμιά τάξη δεν τον είχαμε— μόνο που στην πρώτη την περίοδο του εμφύλιου και στα συστάδια της ΟΥΝΤΡΑΣ φάγαμε το πρώτο και τελευταίο σκαμπίλι και στις τρεις βαθμίδες των σπουδών μας και ξεφυλλίζοντάς το διαπιστώσαμε ότι άφθονο υλικό στα χιλιάδες προικοσύμφωνα που βρίσκονταν στα σπίτια όλων των χωριών μας, αν διασωθεί θα βοηθήσει τους νέους μελετητές ν' απαντήσουν σε τόσες ερωτήσεις για το πρόσφατο παρελθόν μας.

Έπειτα στο Πωγώνι παρατηρείται ότι η γλώσσα μιλιέται και σήμερα όπως τότε, αν εξαιρεθεί η ασυνάφτης συλλαβή που με το χρόνο εγκαταλείπεται και τούτο οφείλεται στην επιρροή του Πατροκοσμά του Αιτωλίου ή σ' άλλους βαθύτερους λόγους. Ακόμη ενώ το πωγωνίσιον τραγούδι έχει τις δικές του ευαισθησίες, κανείς ή ελάχιστοι απ' τους κατοίκους ασχολήθηκαν με παίξιμο οργάνων έγχορδων ή πνευστών και αφήσαν αυτά στους «γύφτους». Όπως πολύ κακά τους αποκαλούσαν. Γιατί δεν πιστεύουμε ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ανθρώπων του ηπειρωτικού χώρου.

Και το θέμα της φορεσιάς και ειδικά της γυναικείας με τα σιγκούνια, τα σαγιάκια, τη μπόλια και το ζωνάρι, τα τσουράπια με τα πλουμιά από χρώματα με ρίζες ή καρπούς του τόπου, το λευκό της χρώμα, ακόμα κι όταν χηρεύαν, για ν' αρθεί η παραξήγηση που κάποτε την προκαλούσε ο Φωτιάδης σε κάποια θεατρική παράσταση, αν η μνήμη μας δεν μας ξεγελάει.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι το τραγούδι που διαφέρει από αυτό της Δερόπολης και άλλων περιοχών δάθε και κείθε των συνόρων και οι ιδιαιτερότητές του δένουν με τον κάθε χορευτή που με τις κινήσεις των χεριών του ή του σώματος του δίνει τη δικιά του συγκίνηση και

αυτή με τη σειρά της διατενεί το εντός του καθενός. Το ίδιο συμβαίνει και στο επιτραπέζιο πάσκι, κάτι που δεν νομίζουμε καταγράφηκε σε όλες τις εκδόσεις. Η φωνή του Γιώργου Ντόνη είναι αντανάληπτη κι όσοι πάσχισαν να τον μιμηθούν, δεν τα κατάφεραν. Τέτοιες μπουρστά από μια εικαστική και παλιότερα ήταν άφθονες, πόσες όμως μαγνητοφωνήθηκαν σε κείνες τις ειδικές στιγμές απελευθέρωσης του ατόμου ν' αγγίζει το υπερτέρας είναι και τούτο ένα ερώτημα.

Από που να πρωτοπιαστεί κανείς; Μήπως το νοικοκυριό των Δολιωτών δεν ήταν το κάτι άλλο. Στη διάρκεια που εξοριόμαστε για την συλλογή υλικού για το Λαογραφικό Μουσείο Πωγωνιανής, περίοδο που ήδη οι πραγματευτές του γράφου με ένα διάδρομο από λινάρι μάξιαν από ασμοζήναρα, κοιμητά σπολών της γυναικείας φορεσιάς, καμέρια και παντός είδους τσιταπράκια και παντοτιόπρακα, τραχηλιές ασπινέες ή άλλα υλικά, μαλιότες και εξαρτήματα διάφορα, πιάτα πορσελάνης και παράξενες τοίτσες με τον καθενός το μεράκι ή τα χτένια για την κατασκευή του ζωναριού με κεντήματα κάθε λογής.

Το βιβλίο του Νίκου Υφαντή και η πρωτοβουλία των Δολιωτών να το εκδόσουν μας θύμισαν όλα αυτά και άλλα που έρχονται στη θύμησή μας και καταλαβαίνει ο καθένας μας πόσο τέτοιες προσπάθειες συμβάλουν όχι μόνο να ικανοποιούμαστε πως κάτι κάνουμε, αλλά δίνοντας τη παράδοσή μας και δένοντάς την με τις προοπτικές, πλουτίζουμε με το αθάνατο υλικό που εντός μας και μεγαλείο τους το εντός μας και όντας ψυχικά ήρεμοι, μπορούμε να χτίζουμε το αύριο, όχι για να το βλέπουμε καλύτερο απ' το χθες, παρά να το βιώνουμε και να αισθανόμαστε ότι κάνουμε το καθήκον μας απέναντι του εαυτού μας, των διπλώνων μας και της κοινωνίας που ζούμε σαν πολίτες και ολοζώνταντοι άνθρωποι με οράματα και αποπελοήση.

Στο νου μας και στις πράξεις μας οδηγός η υποθήκη του Κοστί Παλαμά. Χρωστάμε σ' όσους ήρθαν, πέρασαν, θαρθούνε, θα περάσουν, κριτές θα μας δικάσουν οι αγέννητοι ή νεκροί.

Έτσι είναι Δολιώτες πρέπει περισσότερο τιμή για να παραφύλαξουμε στίχους του Καβάφη, γιατί και οι ιδιαιτερότητές του δένουν με τον κάθε χορευτή που με τις κινήσεις των χεριών του ή του σώματος του δίνει τη δικιά του συγκίνηση και

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΔΟΛΟΥ

του Σπύρου Παγούνη

Απ' αυτό το τεύχος των «ΔΟΛΙΩΤΙΚΩΝ», αρχίζουμε τη δημοσίευση απ' την βραβευθείσα εργασία του κ. Σπύρου Παγούνη με τίτλο: «ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΔΟΛΟΥ». Ο σύλλογός μας ευχαριστεί θερμά τον χωριανό-συνεργάτη μας, για την προσφορά του αυτή.

1. **Αη Γιάννης.** Αγώνυμο τοπωνύμιο όπου υπάρχει εξοικλήσι ανιερωμένο εις τον Άγιον Ιωάννην τον Πρόδρομο και τιμάται ιδιαίτερα τον μήνη τον στις 7 Ιανουαρίου και 29 Αυγούστου. Άγνωστος είναι ο χρόνος που χτίστηκε. Στο χώρο αυτό κατατέθηκε πριν από 1886 το νεκροταφείο από το κέντρο του χωριού. Παλαιότερα ούτως πάντας λυπηράν θανάτων και άλλων ενοχλήσεων (Ιωάννης Λαμπριδής, Πογωνιά, σελίδα 50, Ηπειρωτικά μελετήματα). Την επιστάσαν και συντήρησιν είχε η οικογένεια του Ματθαίου (Ματθαίος Καρακώστας). Το έτος 1979 ανακαταστάθηκε με δαπάνη Ειμμανουήλ Παπαναστασίου.

Στον περίβολο του νεκροταφείου χτίστηκε το 1961 δαπάνης του αιωνίου Χαρ. Ζωίδη οστεοφυλάκειο στο οποίο βρίσκουν ανάπαυση τα

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

Έκλεισε λοιπόν και το καφενείο. Απονοητεύτηκε και ο Λίας και «το μοντάωσα». Ερημη πλέον η μεσοχώρια και σκοτεινό τις νύχτες το κέντρο του χωριού. Ευτυχώς είναι και ο φόρος και υπάρχει κοινός τόπος συνάντησης των λιγοστών κατοίκων. Αναγνωρίζω την υπεράνθρωπη προσπάθεια του Φόρη και το θαυμάσιο τουριστικό συγκρότημα που έχει δημιουργήσει, για μένα όμως το καφενείο δεν αναπληρώνεται. Θες πέστο αναμνήσεις, θες βιώματα, είμαστε δεμένοι με το χώρο του καφενείου. Ο Λίας το πήρε, μόνο και μόνο εξαιτίας της αγάπης του για το χωριό. «Για να μην είναι κλειστό» όπως χαρακτηριστικά έλεγε. Του αξίζει να το βιώνουμε και να αισθανόμαστε ότι κάνουμε το καθήκον μας απέναντι του εαυτού μας, των διπλώνων μας και της κοινωνίας που ζούμε σαν πολίτες και ολοζώνταντοι άνθρωποι με οράματα και αποπελοήση.

Ας κάνουμε λοιπόν χωριανοί την αυτοκριτική μας και ας δούμε τι μπορεί να γίνει με το θέμα του καφενείου. Όσοι πηγαίνουμε για λίγο στο χωριό δεν μπορούμε να έχουμε απαιτήσεις. Το μόνο που πρέπει να έχουμε είναι υποχρεώσεις και αυτό θα πρέπει να το συνειδητοποιήσουμε όλοι, όσοι πονάμε αυτό το χωριό.

Άκης Φωτόπουλος

οστά των Δολιωτών, των ντόπιων και των εντός της Ελλάδος. Η αγροτική περιοχή περίεξ τον Αη Γιάννη έχει το πτωνυμικό Αη Γιάννη.

2. **Αη Γιώργης.** αγώνυμο τοπωνύμια. Σε περίοπτη θέση ΝΑ σχεδόν του χωριού είναι χτισμένο εκκλησάκι αφιερωμένο στον Άγιο Γεώργιο, την επιστάσαν και συντήρησιν είχε η οικογένεια Β. Τζήμου. Έχει εξαιρετική θέα προς την υψικάμιν Νεμέτσικα που φτάνει ως τα Ελληνοαλβανικά σύνορα Δρυμάδων.

3. **Αη Δημήτρης.** Αγώνυμο τοπωνύμιο σε απόσταση 2 περίπου χιλιομέτρων. Βορείως του χωριού ο αείμνηστος οφθαλμίατρος Χαρίλαος Ζωίδης έχτισε στη θέση πολύ παλαιού εικονοστασίου το εξοικλήσι του Αγίου Δημητρίου το 1961.

4. **Αηλίας.** Αγώνυμο τοπωνύμιο. Σε απόσταση περισσότερη από 5 χιλιόμετρα από το χωριό ανάμεσα σε γερασμένες βελανιδιές του γύρου δάσους σ' ένα ξέφωτο με λίγες ματαγιάδες και στα όρια Δολού-Φαραγγίου είναι χτισμένο το εκκλησάκι του Προφήτου Ηλία είναι κοινό με την Κοινότητα Φαραγγίου και τα δυο χωριά έχουν τη φροντίδα επιστάσεως και συντήρησής του.

Τ' Αηλώς (20 Ιουλίου) συνεκκλησιάζονται τα δυο χωριά και κάτω από τις παχυσκίες βελανιδιές, ψήνοντας οβελίες και τις περισσότερες φορές κάθονται σε κοινό τραπέζι. Το τοπωνύμιο απλώνεται σε αρκετά μεγάλη έκταση δασωμένη με αιωνόβιες βελανιδιές, γράβους, ξεροπλατάνια. Υπάρχει και αρκετή καλλιεργήσιμη έκταση.

5. **Αη Νικόλας (ο)** αγώνυμο τοπωνύμιο.

Στη νότια έξοδο του χωριού περίπου 2 χιλιόμετρα είναι χτισμένο το εξοικλήσι του Αγίου Νικολάου. Απ' ότι θυμάμαι την επιστάσαν και συντήρησιν είχε η οικογένεια του Θύμιου Καρακώστα και στη συνέχεια οι απόγονοί του. Πότε χτίστηκε κι αυτό όπως τα περισσότερα είναι άγνωστο. Η αγροτική περιοχή σε μικρή έκταση ήταν τα παλιά χρόνια πλούσιο ψωμοτόπι. Το σπίτι αυτό είναι εκείνο που οι απόγονοι του Θύμιου Καρακώστα χάρισαν στην οικογένεια του Κώστα Κωσταρά.

6. **Αγία Τριάδα.** Αγώνυμο τοπωνύμιο. Μόλις λιγότερο από χιλιόμετρο στο δρόμο προς βοράν από το χωριό είναι η Αγία Τριάδα που τα πρώτα χρόνια την επιστάσαν και συντήρησιν την είχε η οικογένεια Κουνάβου και αργότερα του Χαριτάλη. Η γύρω χέρσα έκταση και η καλλιεργήσιμη χαρακτηρίζεται με το ίδιο τοπωνύμιο.

7. **Άγιος Χριστόφορος.** Ο προστάτης και πολυώνυμο να γραφεί ολοσέλιδη περιγραφή.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Το περιστύλιο του καφενείου

Αυτό το τοιμέντινο έκτρωμα ο κ. Μούστος θέλει να το ονομάζει περιστύλιο. Δεν σεβάθηκε ούτε την απόφαση της κοινότητας που κατ' επανάληψη του απέρριψε πρόταση κατασκευής ούτε την καθολική αντίδραση των Δολιωτών. Υπακούοντας στον στείρο εγωκεντρισμό του και την άμετρη εθελούφλωσή του διέπραξε το μοιραίο λάθος και προχώρησε στην κατασκευή του αρχιτεκτονικού εξαμβλώματος που προσβάλλει βάνουσα την αισθητική αντίληψη του χώρου και την αρχιτεκτονική παράδοση του χωριού μας. Φαίνεται ότι ο κ. Μούστος υποφέρει βαριά και αθεράπευτα από την έλλειψη τέτοιων ευαισθησιών.

Η ενέργειά του αυτή παραδίδεται στην κρίση των χωριανών και της ιστορίας του χωριού μας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε όλους τους συγγενείς, χωριανούς και φίλους, οι οποίοι καθ' οιονδήποτε τρόπο μας συμπαράσταναν στο βαρύ πένθος μας του Βασίλη Γουρδούνη και Λαζάρου Μπότσικου, ευχόμενοι πάντα ο Θεός να τους χαρίσει υγεία.

Χριστόφορος Μπότσικος
Δημητρώλα Γουρδούνη
Ελένη Γεωργιάκη
Αντώνιος Μπότσικος

«ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ»

Συνέχεια από την 1η σελίδα
φών αποδεικνύουν ένα πλέγμα σχέσεων που είχαν καλλιεργήσει τότε οι Δολιώτες με τις τουρκικές αρχές αλλά και τους αγάδες τσιφλικούχους, μέσα από τις οποίες το Δολό απολάμβανε σχετικών ελευθεριών στα χρόνια εκείνα της στυγνής δουλείας.

Θρησκευτικά πανηγύρια, γάμοι, τραγούδια όλα περίτεχνα και αρμονικά δεμένα, συνθέτουν τις πιο ζωηρές εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και αντανάκλουν τις πιο λεπτές πτυχές μιας εσωτερικής ευγένειας και ευαισθησίας αλλά και ενός διαχρονικού δυναμισμού της φυλής.

Τα χρονικά όρια που κινείται το έργο είναι από το 1000 έως το 1940 ενώ οι αναφορές σε νεώτερα γεγονότα σπανίζουν. Πρέπει να τονισθεί με έμφαση το πλούσιο φωτογραφικό υλικό που κοσμεί το βιβλίο και δίνει ζωντάνια και παραστατικότητα ενώ κάνει τους παλαιότερους να αναπολήσουν με συγκίνηση το παρελθόν. Τέλος, τυχόν παραλείψεις που σε καμμία περίπτωση δεν έγιναν αβασάνιστα σχόλια διότι αυτό θα αποτελούσε μια βέβηλη πράξη στη μνήμη των προγόνων μας.

Ένα θερμό ευχαριστώ εκ μέρους του συλλόγου μας στο Νίκο Υφαντή που μας χάρισε, οτι πολύτιμότερο μπορούσε. Το Δολό ως τον ευγνωμονεί γιατί του χάρισε την πολιτισμική του ταυτότητα και μας έκανε να ατενίζουμε περισσότερο αισιόδοξοι προς το μέλλον.

ΑΠ' ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΙΑΣ ΔΟΛΙΩΤΙΣΣΑΣ ΛΑΖΟΣ ΜΠΟΤΣΙΚΟΣ

εγκατέλειπε το καλατζήτικο.

Με πόνο και δυσκολία μπόρεσε να προσαρμοστεί στην καινούργια του ζωή.

Καθισμένος καθημερινά σχεδόν κάτω από τον πλατύ ισκίο της φλαμουργιάς στο καφενείο μόνος τον αναπολούσε τα περα-

σμένα και μέσα στην κουβέντα του δεν παρέλειπε να λέει γυρίζοντας τις μαυρισμένες του παλάμες «με τούτα τα χερσάκια ανάστησα και κράτησα ψηλά όλη την οικογένεια». Αξιώθηκε όμως να χερσάκι του παιδιά του και εγγόνια δημιουργημένα και αποκατεστημένα στα Γιάννενα και στο εξωτερικό και αυτό τον δικαίωσε πολύ.

Ο μπάμπας Λάζος είχε πολύ δυνατή μνήμη μπορούσε με κάθε λεπτομέρεια να θυμάται γεγονότα και πράγματα από όλο το Πωγώνι.

Γνώριζε μάλιστα τον κόσμο από όλο το Πωγώνι με τα μικρά τους ονόματα και επώνυμα και για κάθε τι που έλεγε ήταν σίγουρος και θετικός. Θετικός δε, ήταν και σε κάθε του υπόσχεση δεν αθετούσε τον λόγο του ότι και να του συνέβαινε.

Θυμάμαι τον τελευταίο καιρό που έφερε ψωμί από την Πωγωνιανή στις γριές της γειτονιάς μας πολλές φορές επειδή ο φούρνος δεν είχε ψωμί, περίμενε να βγάλει δεύτερη φουρνιά περιμένοντας, έτσι είχαν κάποιες ευκαιρίες που του παρουσιαζόταν να πάει στο χωριό με αυτοκίνητο και κατέληγε πάλι να έρθει «με το ποδάρι από το λάκκο» όπως χαρακτηριστικά έλεγε.

Ο μπάμπας Λάζος ήταν και

χωρατατζής μέσα στα τόσα πολλά που πολλές φορές μας έλεγε όταν καθόμασταν στην ρουίγα στα πεζούλια του Μπούκουρι, εκείνο που έχω κρατήσει σαν πολύ εύστοχο ήταν το εξής:

Την θεία Λόπη την θαύμαζε για τον τρόπο της ομιλίας της την διορατικότητα και εξυπνάδα της και έλεγε στην μακαρίτισσα την γυναίκα του Αθηνά χαριτολογώντας η οποία δεν γνώριζε γράμματα.

«Να σε στείλω μόρ ο μαύρος στην Λόπη να σου κάνει φροντιστήριο και να την πληρώσω με ένα φόρτωμα ξύλα αλλά ξέρω που δεν τα κρατείς αυτά που θα σου πει τι να σου κάνω άλλο».

Ο μπάμπας Λάζος μετά τον θάνατο και του εγγονού του Βασίλη άρχισε να ξεπέφτει ψυχικά και σωματικά.

Το Δολό με το οποίο είχε δεθεί μια ολάκαιρη ζωή δεν μπόρεσε να το ξαναδεί αφού το κουράγιο και τα πόδια του δεν τον άκουγαν.

Ιστορίες του χωριού

Η ΠΕΝΙΑ ΤΕΧΝΕΣ...

του Α. Κουσουμπάνη

Η πενία τέχνες κατεργάζεται αλλά τέχνες αμέσου αποδόσεως Κέρδος στο άψογο στήθος.

Πανηγύρι. Τα νοικοκυριά του χωριού σε συναγερμό. Οι νοικοκυραίοι ανασκουμπωμένοι τοίμαζαν το σφαχτό να το περάσουν στο σουβλάκι, οι νοικοκυρές μταινοβγαίνουν στα μαγειριά και στα κατάρτια να ψήσουν τις πίτες, τα ψωμιά και ότι άλλο πανηγυρίσιο κι ο κόσμος από τα γύρω χωριά όλο και μαζεύονταν στο μεσοχώρι.

Ήταν η εποχή όπου τα υπολείμματα της τουρκικής κατοχής εργαζόταν την Ελλάδα αλλά άφηναν πίσω τους την αναρχία, την κλέψια και την ...προστασία των αδυνάτων από τους δυνατότερους.

Μια τέτοια παρέα που συγκεντρώνει ...χαρίσματα απου ελπίδας παραπάνω είχε μπει στο χωριό από τα χαράματα και παρακαλούσε τα σπύτια πόσοι έμπαιναν και πόσοι έβγαιναν. Έτσι συγκεντρώθηκαν ότι στο τάδε σπύτι ήταν μόνο μια γυναίκα, είχε φάει μια πίτα και μισό αρνί ψητό στο φούρνο, ένα ψωμί και τώρα μόλις κατέβηκε στο κατώι...

Τώρα να πούμε τη μαύρη την ισιάδα... όχι πως ήταν κλέφτες τα παιδιά... αλλά να λίγο η κακή συναναστροφή, λίγο η πείνα, λίγο οι μυρουδιές που γαργάλιζαν τα ρουθούνια τ' αποφάσισαν... ανέβηκε τη σκάλα μπήκαν μέσα, άρπαξαν το σινί με την πίτα, το ταψί με το ψητό κι ένα καρβέλι ψωμί.

Μόλις είχαν κατεβεί τη σκάλα να κι η νοικοκυρά έβγαλε από το κατώι.

— Μωρέ λέει, τι 'στε εις μωρέ, για σταθείτε, τ' έχετε αυτού μωρέ... Τότε γυρίζει απότομα ο ένας από τους τρεις να την κυνηγήσει κι αυτή φοβήθηκε, άφησε κάτω ένα βαρελάκι κρασί κι έφυγε τρέχοντας. Έτσι τελείωσε η τέχνη του άρπαξε να φας και κλέψε να γίνεις επιτυχώς και τα παιδιά...έκαναν πανηγύρι...όσο για τη γυναίκα...

Αυτά τα πόδια που για μια ολάκαιρη ζωή είχαν οργώσει όλα τα χωριά και δύο φορές την ημέρα την χαράδρα του Κουβούρα στα τελευταία του ατόνια στο κρεβάτι και τον κρῆτορ δέσμο με συντροφιά τις ανιψιές του στο περίπτερο της ΕΗΜ.

Μέσα σ' ένα πολιτισμένο καταπύρινο περιβάλλον από νωρίς μας.

Η εξέλιξη του πολιτισμού όμως έκανε την εμφάνισή του και στο επάγγελμα αυτό τον άνοιξη στο χωριό μας.

Με αυτοκίνητο κινητή συνεργείο και τα σύνεργα της δουλειάς τους ήρθε ο καλάντζης και γανώσαμε τα ολίγα μπαζάρια που ο κάθε ένας μας κρατούσε για αντίκες πιο πολύ.

Μαζί με αυτά όμως κρατάσαν τρυφερή θύμηση και αντίκες και εσένα αξέχαστε μπαζάρια Λάζο Μπότσο, υποσχόμενος πως γυρίζοντας από το Δολό που έζηρες στο σταυροδρόμι προς το νεκροταφείο του Αγίου Ιωάννη θα σου φέρνομε τα χειροτέιστα από τον τόπο που αγάπησες και τα χείλη μας θα ψελίζουν αιώνια η μνήμη σου.

Δολιωτισσά

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΟΛΟΥ»

• Παπασιανού Εμμαν.	1.000.000
• Ντόνης Γεώργιος	10.000
• Φωτοπούλου Άκης	10.000
• Λάκας Ενώγειος	10.000
• Φωτοπούλου Μαρία	10.000
• Κουσουμπάνη Ντίνα	20.000
• Βαδής Διόνης	7.000
• Ματσόλα Μαργαρίτη	10.000
• Πιρφόρη Ρίτα	7.000
• Τσιπλή Όλγα	10.000
• Σπυρίδων Ζωή	10.000
• Καρακίτσου Γεωργία	10.000
• Σακελλαρίου Ανθούλα	10.000
• Σαφίρη Ιωάννης	10.000
• Κουταράς Γεώργιος	10.000
• Ζωΐδη Άννα	10.000
• Κουσιούλας Κων/νίνος	15.000
• Αναστασίου Κων/νίνος	10.000
• Βάσος Θεόδωρος	10.000
• Βλάχος Αβραάμ	10.000
• Ζωΐδης Σταύρος	10.000
• Μάρης Αχιλλέας	10.000
• Στράτου Παρασκευή	10.000
• Μούστος Ελευθέριος	10.000
• Σιούτης Χριστόδουλος	10.000
• Κουσιούλας Χαράλαμπος	7.000
• Χαΐλης Χρήστος	10.000
• Πάνναρος Χριστόφορος	10.000
• Ζωΐδης Τηλέμαχος εις μνήμη γονέων του Δημητρίου και Αικατερίνης	25.000
• Λασιούνας Κων/νίνος	10.000
• Κολάρας Αθανάσιος	10.000
• Καραμαλίσ Ιωάννης	10.000
• Κουβαράς Ιωάννης	10.000
• Σοφάτου Ιωάννη	10.000
• Βιάδου Όλγα	10.000
• Φούκης Χαράλαμπος	10.000
• Ζεββας Γεώργιος	50.000
• Δημητρίου Ιωάννης	10.000
• Δημητρίου Γεώργιος	10.000
• Παυλίνης Νίκος	10.000
• Ζωΐδου Χρυσάνθη	10.000
• Κόκοτα Λίτσα	10.000
• Ζωΐδης Γεωργίου Βασίλειος	10.000
• Μούστος Ελευθέριος	10.000
• Παπιάς Παντελής	10.000
• Λασιούνας Παναγιώτης	10.000
• Στράτου Ιφιγένεια	10.000
• Λιούλια Παναγιώτης	10.000
• Παναγιωτόπουλος Νικήτας	10.000
• Ζωΐδης Βασίλειος (Αθήνα)	10.000
• Κουβαράς Ε. Φοίβος	30.000
• Αναστασίου Ελευθερία	50 δολ.
• Παπαϊωάννου Ιωάννης	20.000
• Πάνναρος Δέσποινα	10.000
• Ράπτη Ελευθερία	10.000
• Πάνναρος Όλγα	10.000

Η Ένωση των Πωγωνήσιων έπεισε το Σάββατο 15 Ιουνίου έκανε την ετήσια συγκέντρωση των μελών της σ' ένα Πωγωνήσιο πανηγύρι στο περίπτερο της ΕΗΜ.

Μέσα σ' ένα πολιτισμένο καταπύρινο περιβάλλον από νωρίς μαζεύτηκαν οι Πωγωνήσιοι που μένουν στα Γιάννενα με τις οικογένειές τους για να γλεντήσουν και να νιώσουν σα να βρίσκονται στο χωριό τους.

Τα όργανα, ο Τάκης Λούκας ο Κώτσιο-Λούκας από το Δελβινάκι με συντροφιά από όλο το Πωγώνι έπαιξαν με κέφι και η εκδήλωση κράτησε ως αργά αν και ο καιρός δεν έμοιαζε καλοκαιριτικός.

Κρατώντας την παράδοση της Ένωσης για πνευματική προσφορά στην εκδήλωση έγινε και η απονομή των βραβείων διαγωνισμού τοπωνυμίων του χωριού του Πωγωνίου, που είχε προκηρύξει το προηγούμενο συμβούλιο του σωματοείου. Το πρώτο βραβείο, 150 χιλιάδων δραχμών, δόθηκε στον Αθανάσιο Δέμο από τις Δρυμάδες για την εργασία του «Τοπωνύμια των Δρυμάδων Πωγωνίου». Τα επόμενα δύο βραβεία δόθηκαν από κοινού, 75 χιλιάδες δραχμές στον καθένα, επειδή οι εργασίες θεωρήθηκαν ισάξιες στους: Θανάση Μπόλο από το Χλωμό, που δε βρίσκεται πια στην ελληνική επικρά-

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗ

- Η οικογένεια Θωμά και Αριστούλας Γουρδούκη 10.000 δρχ. εις μνήμη του παιδιού του Βασίλη και των γονέων τους Αθηνάς και Λαζάρου.
- Ο Αντώνιος Μπότσοικος δολάρια Καναδά 20 εις μνήμη ανηψιού και γονέων του.
- Η Ελένη Γεωργακάκη-Μπότσοικου δολάρια Καναδά 20 εις μνήμη γονέων και ανηψιού.

ΡΙΞΑΝΕ ΛΑΔΙ ΣΤΟ ΛΥΧΝΑΡΙ

	Δρχ.
• Στράτου Παρασκευή	6.000
• Καρακίτσος Σπυρίδων	1.500
• Παπιάς Παντελής	10.000
• Πέγιος Σπυρίδων	5.000
• Κίτσανος Θεμιστοκλής	1.000
• Αντωνίου-Βραβορίτη Βάσω	5.000
• Φούκου Αγαθούλα	2.000
• Δάκας Αχιλλέας	5.000
• Ζωΐδης Σταύρος	5.000
• Μάρης Αχιλλέας	5.000
• Κωσιούλας Χαράλαμπος	3.000
• Χαΐλης Χρήστος	3.000
• Ζωΐδης Τηλέμαχος	10.000
• Φούκης Χαράλαμπος	10.000
• Παπαϊωάννου Ιωάννης	5.000
• Φούκης Γεώργιος 20 μάχρα Γερμανίας	
• Ράπτης Κωνσταντίνος	5.000

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Μπαλαμίνος Αθανάσιος εις μνήμη Νικολάου Κολέττα 10.000 δρχ.
2. Αιδόλιος Ιωάννης εις μνήμη Νικολάου Κολέττα 10.000 δρχ.
3. Χαρολάης Πέτρος εις μνήμη γονέων του 10.000 δρχ.
4. Παυλίνης Σπύρος 30.000 δρχ.
5. Αδελφοί Μπέτζιου (Ηλιάς-Λεωντάρης-Παύλος) εις μνήμη μητρός τους δολάρια 1.500.
6. Αδελφότητα Αμερικής, για την καθιερωμένη αρωγία στα δολάρια 50.
7. Ζωΐδης Τηλέμαχος εις μνήμη πατρός Δημητρίου και μητρός Αικατερίνης 60.000 δρχ.

Από την ετήσια συγκέντρωση της «Ένωσης Πωγωνησίων»

για την εργασία «Τοπωνυμίες του Χλωμού» και στο Σπύρο Παγούνη από το Δολό για την εργασία «Τοπωνυμίες Δολού».

Η παράδοση των βραβείων έγινε από την Πρόεδρο της Ένωσης κ. Ρούκα-Μανοπούλου που μίλησε για την ανάγκη τέτοιων πρωτοβουλιών για τη διάσωση της παράδοσης και της ιστορίας των χωριών του Πωγωνίου που δυστυχώς χάνεται. Ο κ. Δέμος απάντησε ευχαριτώντας για τη βράβευση, αναφέρθηκε στο Πωγώνι, την αγάπη των Πωγωνήσιων γι' αυτό και την προσφορά τους.

Μετά το φαγητό που ήταν παραδοσιακό —αρνί ψητό και πίτες— άρχισε ο χορός και πραγματικά ήταν πολύ όμορφα να νιώθουμε όλοι Πωγωνήσια μέσα στα Γιάννενα. Από το συμβούλιο της Ένωσης παρευρέθηκαν η κ. Αγγελική Ρούκα-Μανοπούλου Πρόεδρος και τα μέλη κ.κ. Κώστας Κούρος, Οδυσσέας Πότσης, Διόνης Βαδής, Πόπη Γκαλέτση, Βασίλης Λάζος και Βασίλης Παπαδόπουλος.

Πολλοί απ' όλο το Πωγώνι τίμησαν την εκδήλωση. Διακρίναμε με τις οικογένειές της τους κ.κ. Κώστα Κωστούλα, Πρόεδρο του προηγούμενου συμβουλίου, Χαράλαμπος και Γιάννη Κωστούλα από τα Ριζά, Παντελή Τομο από την Πωγωνιανή, Μενέλαο Βίλλη νομαρχιακό σύμβουλο. Στο τραπέζι από τη Βήσση τους Χρυσόστομο και Γιάννη Ρούκα, τον Στέφανο Μανόπουλο, τις Φρόσω και Κική Σιμόπολη, τον Σπύρο Κόκκαλη, την Ελένη Βραζιώτη. Από τον Άγιο Κοσμά, τον Αποστόλη Κίτσιο, την Ελένη Μέση-Παπακώστα από το Δολό, την Αγνή Γαλίση

από το Τερίαχι, την Πόπη Κουντούρη από το Μαυρόπουλο. Από το Δελβινάκι τους Νίκο Παπαδόπουλο, Ηλία Γκόβελα, Μαρίκα Μπαμπασιόκα, Νίκο Τσκαλά, Χρήστο Σπανό, πολλούς από το Κεφαλόβρυσσο και το Κάτω Πωγώνι.

Χαρήκαμε όλοι τους Πωγωνήσιους σκοπούς που ακούσαμε και χορέψαμε και ευχόμαστε «πάντα τέτοια» για να δενόμαστε μεταξύ μας και να φροντίζουμε για την προβολή και την ύπαρξη του έθνους του τόπου μας.

Διόνης Βαδής

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΙ: Στην οικογένεια Αχιλλέα και Ντίνας Τζήμον ευχόμαστε κάθε ευτυχία για το γάμο του παιδιού τους Χρήστου με τη Βέτα Μπριόλα.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ: — Έγινε στον Άγιο Ιωάννη Ιωαννίνων το 40ήμερο μνημόσυνο του Λάζαρου Μπότσοικου.

— Έγινε στον Πειραιά το 40ήμερο μνημόσυνο του Χρήστου Σουλαμιά.

— Έγινε στο Δολό το ετήσιο μνημόσυνο της Ευγενίας Ηγουμένιδου.

ΘΑΝΑΤΟΙ: — Πέθανε και κηδεύτηκε στον Άγιο Ιωάννη Ιωαννίνων ο Λάζαρος Μπότσοικος.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στον Πειραιά ο Χρήστος Σουλαμιάς.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αμερική ο Βασίλειος Γιώτης.

— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Χρήστος Θωμαϊνάκης.

«ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ»

Όργανο
του Εκπολιτιστικού
Συλλόγου Δολού Ιωαννίνων
Καλάση 52
Τηλέφωνο 32.564

— * —
**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

Χρήστος Τζόβας
Ιωάννης Μπαγιάνης
Δημήτριος Πότσης
Κώστας Μζέης
Βραβορίτου Αγνή
Παπακώστα Ελένη
Φωτοπούλου Ελευθέριος

— * —

Χειρόγραφα που δημοσιεύονται ή όχι, δεν επιστρέφονται.

— * —
Οι ενυπόγραφες συνεργασίες εκφράζουν τις απόψεις εκείνων που υπογράφουν.

Γνωρίζω απ' το Πωγώνι ανθρώπους καλούς. Έγιναν και φίλοι μου λίγοι και εκλεκτοί. Πίστη μου και συνειδήσή μου είναι πως οι άνθρωποι ομορφαίνουν... τον κάθε τόπο. Το δικό τους τόπο τον αγάπησα πολύ. Ποτέ, μα ποτέ δε θα τολμήσω —για παρηγοριά— σ' αυτόν τον τόπο τα λόγια μου να στείλω. Αν

Το οδοιπορικό μιας συντροφιάς

το μπορέσω, τραγουδιστά ήθελα να τους μιλήσω. Δεν είστε εσείς μόνο που συντροφιά σας κάνετε την ερημιά. Πιο έρημοι κι άλλοι τόποι. Όση ερημιά κι αν απλώνεται γύρω μας, αρκεί εμείς να μένουμε, όρθιοι

οι και την καρδιά μας μην αγγίζει. «... σε γνωρίζει ο πόνος κι έρχεται κοντά σου, ακουμπά το χέρι πάνω στα μαλλιά σου και έτσι κάνεις κουράγιο και τραγουδι άγιο...»

...Μες στην καρδιά τ' ανθρώπου πιάνει τόπο κι η λύπη. Είναι καλά όμως, ακόμα και το θάνατο ως κάτι το οικείο να το βλέπεις. Να μην αφήνεις τη ζωή να ξεμακραίνει. Ποτέ από μέσα σου να μην τη σπρώχνεις. Να την παλεύεις. Δυο μοιρολόγια μην της λες, τραγουδία όσα ξέρεις χάρισέ της.

Το μόνο που θέλει αυτή είναι να την κοιτάς κατάματα και κάπου-κάπου να σε φοβάται. Ουδέποτε με κλάματα να της ζητήσεις κάτι. Οι σκέψεις αυτές δυνάμωσαν όταν οι καρδιές τεσσάρων φίλων γίναν μια αγκαλιά μεγάλη. Μηδένισαν την απόσταση —ανάμεσα σ' ανθρώπους— και αυγατήσαν τα χιλιόμετρα τη στράτα μιας ημέρας.

Άγναντα! Πράμαντα! Στους Μελισσορογούς ήπιαν νερό. Εκεί που οι βρύσες είναι στην αράδα. Ο ουρανός απ' τη χαρά του —καιρός κατακαλόκαιρο— με κάτι χοντρές σταλαματιές του γάμου τρανά κοφέτα, τους νότισε στις πλάτες. Να πούμε την αλήθεια δεν είχαν την τύχη να 'ναι απ' τους «βρεγμένους» που δε φοβούνται τη βροχή» και με μια γρηγοράδα φύγανε χωρίς ν' ανταποκριθούν στο σπάνιο άκουσμα των ημερών τους. «Ελάτε ορέ παιδιά να σας κεράσουμε».

Σώνει ο τροχός... τη στράτα τους, δεν το μπορούν τις ώρες που παίζουν αυτοί να σταματήσουν. Ένας συνάδελφος καλός, άρχοντας μες στην καρδιά συνάμα και του τόπου, στα Πράμαντα τους καρτέρεσε και σε χαράς τραπέζι ανταμώθηκαν. Θέλεις τα λόγια τα καλά —τύχαν γλυκά του Γιώργη τα κρασιά— τραγουδήσε ένα παλιό σκοπό... η καρδιά τους: Για φάτε πίες τε μωρ' παιδιά, χαρείτε να χαρούμε.

Τούτο το χρόνο τον καλό τον άλλο ποιος τον ξέρει. Για ζούμε, για πεθαίνουμε για σ' άλλο τόπο πάμε.

Ο δρόμος έχει επιστροφή απ' τη μεριά των Ραφτανάτων.

Εκεί, είναι οι μαύροι λιγοστοί μονάχα δυο νομάτοι. Ο Γούλας, τα γίδια του λαχεί και ο Χριστογιάννης το «Lada» που 'μαρσάρε. Ανοίγει το μαγαζί του πρόθυμα και για μέζε λέει πως έχει «απ' όλα». Μα τελικά τους σέρβισε μονάχα τα στοργαλικά. Ήταν το τσίπουρο καλό κι αυτός χαριτωμένος.

«Ποια είναι η αποστολή σας ορέ παιδιά» τους ρώτησε να μάθει.

Αντί να τ' απαντήσουν «τα παιδιά», τον ζήτησαν το Γούλα να φωνάξει. Μείνανε όμως με μια απορία. Δεν τα κατάφερε πραγματικά

το Γούλα να φωνάξει με τα τεχνικά του μέσα που διέθετε ή δεν ήθελε, γιατί δυο-δυο δεν κάνουμε ακόμα και κει που φτάσαν τα χωριά μας.

Η στράτα τους συνέχισε κι αφήσαν δεξιά τους τ' Αμπελογαούς (Σκλούπο). Να 'ναι καλά εκείνο βουνό και οι μηχανικοί ανταίω Βυζαίνουν απ' τα σπλάχνα του κι στράτα της προκοπής φτιάχνουν να περάσουν. Κι οι φίλοι αυτοί πήραν κάτι με τη σειρά τους από κείνα και τα πλάγια. Έκαναν δικές τους από δυο χεριές λουλούδια.

Η στάση τους εκεί στην τοξοτή τη γέφυρα, ήταν και μια καλή ανάσα.

Η σιωπή τους όταν την κοιτούσαν, έγινε γοργόφτερο πουλί και πέταξε στα παλιακά τα χρόνια. Τι πως εκείνοι οι μάστοροι ακονίζουν το μυαλό τους.

Έκαναν ανθρώπινα θαύματα απου ούτε και οι χαλεποί καιροί μας σε αμφισβήτηση τα βάζουν.

Παίρνουν τον ανήφορο να 'βγουν δίπλα απ' το Φορτόσι. Η κούραση τον έναν της παρέας τον ανάγκασε να μονολογήσει: Πολλά καλά στην έρημο, ξύλα και λιθάρια.

Το λόγο δεν απόσωσε και μισή τρανή τους έκπληξη μπροστά τους. Δυο-τρεις ναζιόρικες ομορφότερες δικές, περπάτησαν, φτερούγησαν και χάρισαν τη νότα τη δική τους.

Και 'τσι το οδοιπορικό αυτής της συντροφιάς, μιας μέρας που ξεκίνησε με λύπη, έκλεισε μ' ένα τραγούδι:

Που 'σουν πέρδικα γραμμένη κι ήρθες το πρωί βρεγμένη
Ήμιοννα πέρα στα πλάγια στις δροσιές και τα χορτάκια

Χρήστος Γ. Καρβούνης

Για να γνωρίσουμε τις ρίζες μας

«ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ»

Μια μεγάλη προσφορά στο Σύλλογο από τον Ν. Υφαντή

Μεγάλη προσφορά για τη διάσωση και αξιοποίηση της Ιστορίας-Λαογραφίας του χωριού μας και γενικότερα του Πωγωνίου, αποτελεί σίγουρα η έκδοση των δυο τόμων, «Το Δολό στο Πωγώνι» από τον εκλεκτό γαμπρό μας Νίκο Υφαντή.

Ο συγγραφέας είναι από τη χορεία των εκλεκτών εκπαιδευτικών, των συναδέλφων εκείνων που εργάζονται με τρόπο σεμνό και δημιουργικό, προσφέροντας έργο με ποιότητα. Με την πολυσημάντη και πολύχρονη παρουσία του σ' όλους τους πνευματικούς και κοινωνικούς φορείς, έχει πάρει επίσημη θέση, όχι μόνο στην πνευματική ζωή της περιοχής μα και στο πανελλήνιο, αφού έχει δώσει σαφή και πειστικά δείγματα αφοσίωσης στη μελέτη, διαφύλαξη και καταγραφή της λαϊκής μας κληρονομιάς. Το πολύτιμο συγγραφικό του έργο αποτελεί αδιάψευστο κριτήριο πως είναι ένας καταξιωμένος συγγραφέας, ενώ ο τεματισμός του στην εκπαιδευτική σταδιοδρομία ως Λυκειαρχής, μαρτυρεί τον αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό.

Με τα βιβλία του που διακρίνονται για την ακρίβεια και σαφήνεια του ύφους, για τον πλούσιο συναισθηματικό κόσμο που περικλείουν, έχει δώσει τρανές αποδείξεις αξιοσύνης και δυναμισμού στο χειρισμό της πέννας, στοιχεία τόσο απαραίτητα σ' ένα πνευματικό άνθρωπο και λογοτέχνη.

Η έκδοση αυτή «Το Δολό στο Πωγώνι» σε δυο ογκώδεις και υποδειγματικά καλαίσθητους τόμους, χρέος αγάπης και ευαισθησία ευθύνης, επίτευγμα και καρπός πολύχρονης προσπάθειας, αποτελεί, αναμφισβήτητα, ύψιστη πνευματική προσφορά του συγγραφέα και αφετηρία νέων επιτυχιών και μελλοντικών εξορμήσεων.

Το εξαίρετο και λαμπρό αυτό έργο περιέχει πλούτο ιστορικολαϊκών θεμάτων και συμπεκνωμένο πνευματικό θησαυρό, που έχει ταξινομηθεί με σοβαρότητα και ήθος, μ' αξιοζήλευτη ερευνητική υπομονή και αταλάντευτη πίστη, μ' ικανή πρωτοτυπία και αξιέπαινη ευαισθησία, με ιστορική συνέπεια και μοναδική υπευθυνότητα.

Ένα ωραιότατο και πολύ ενδιαφέρον οδοιπορικό για τη γενέθλια

γη μας, που σ' αυτό έχει συγκεντρώσει με ευαισθησία και γνώση, παραδόσεις, φυσιογνωμία, Ιστορία και Λαογραφία και έχει συνδέσει όλα αυτά σε μια πολύτιμη τοιχογραφία. Ένα έργο απλό, αφκισίδωτο, γιομάτο απ' την αγέραστη περπατησιά της αντρώπιαστης Δολιώτης λεβεντιάς, προορισμένο για κείνους που αγαπάνε και πονάνε τον τόπο τους.

Η θερμή αγάπη του συγγραφέα για τον τόπο μας, η λαχτάρα του για το καθετί που μιλάει στην ψυχή μας και ο καύμός του να μάθουν οι νεότερες γενιές τις ρίζες τους και τους ανθρώπους τους, αυτούς που φύγανε, όλα τούτα κάνανε τον συγγραφέα να γράψει αυτά τα βιβλία. Ακόμη με την εργασία αυτή ο Νίκος Υφαντής επιτελεί ένα καθήκον προς ένα πνευματικό άνθρωπο του τόπου μας τον αείμνηστο πεθερό του δάσκαλο Αριστοτέλη Ζωΐδη, συγκεντρώνοντας το σκόρπιο υλικό που κάποτε θα εξαφάνιζε ο χρόνος.

Τα κατάφερε ο Νίκος Υφαντής μέσα απ' τις σελίδες των βιβλίων του να αναζητήσουμε την εσωτερική μας ταυτότητα και δομή.

Μας αιχμαλώτισες το νου και την καρδιά αγαπητέ Νίκο!

Εκπλήρωσες το χρέος σου απέναντι στον πεθερό σου και στο χωριό μας με το παραπάνω!

Δικαιούσαι να υπερηφανεύεσαι ότι πρόσφερες κάτι πολύ ωραίο και αληθινό. Νάσαι καλά, για να συνεχίζεις και να μας γράφεις.

Έχουμε ανάγκη από βιβλία σαν τα δικά σου. Προσωπικά περιορίζομαι στο να σου εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου για την ψυχική και αισθητική συγκίνηση που μου χάρισες.

Τελειώνοντας θα έλεγα πως οι πιο κάτω στίχοι ταιριάζουν απόλυτα στη δική σου φαντατική και ανένδοτη πίστη για τους τόπους μας.

Έχω μια πατρίδα...
Μέσα στην καρδιά μου
μια μικρή καρδιά·
έχω μια πατρίδα
μες το αίμα μου,
στις προγονικές πατημασιές...
Θα υπερασπίσω, θα σε διασώσω,
θα σε τραγουδήσω!
Απ' του κόσμου ολόκληρο το βάρος
μ' αλαφρώνεις...

Γιάννης Μποντίνης

ΝΑ ΜΗ ΛΕΙΨΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΑΣ!

Θάναι κρίμα αληθινά αν λείπει το βιβλίο μας απ' τις βιβλιοθήκες των Δολιωτών και απώλεια μεγάλη θα αποτελέσει η παράλειψή του να τ' αποκτήσει όλη η επαρχία, που τιμά και διασώζει την πνευματική κληρονομιά της.

Γιατί απ' αυτές (τις βιβλιοθήκες) θα πάρουν το υλικό, τα νέα βλαστάρια που θα γεμίσουν, αύριο, μεθαύριο, τους ίδιους χώρους των προγόνων, που θα σπρώξουν το ίδιο κομμάτι αγαπημένης και ποτισμένης με δάκρυα και αίμα γης.

Με την ίδια αξίνα που κοπήσε, δεκάδες χρόνια πίσω, ο παππούς και ο προπάππος. Για να γράφουν και να τραγουδήσουν σε πολύφωνους και διαφορετικούς τόνους.